

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Et Vindiciae B. Richezae Comitissae Palatinae Rheni Reginae Poloniarum

Gelenius, Aegidius

Coloniae Agrippinae, 1649

Historiae Vindiciarvm B. Richezae Palatinae Reginae Poloniae

urn:nbn:de:hbz:466:1-9541

HISTORIÆ ET VINDICIARVM
B. RICHEZÆ PALATINÆ
Reginæ Poloniæ

Caput Primum.
DE NOMINE B. RICHEZÆ, ET DIVER-
sitate ab aliâ Sanctâ ferè cognomine.

DIS COLOR Scribentium est facies, variansq; ca-
lamus; Stylum ungit alter Diuiniorem literarum
auro, humanæ philosophiæ minium mauult alter,
est qui pacis bellorumque alternans vices, clara-
rum gentium cunas, rumulosq; vestiget, est quem
pacatoris Camœnæ amantior penna vehat in æ-
ternitatem. Mihi, vt probentur omnes, quotquot
huiuscemodi in femente messem prouident seræ posteritati: diuersa
tamen lubet orbita; Lubet sub ruinis seculorum gementia Maiorum
acta vindicare; & archiuorum damnata latibulis vbi ceu blattarum
pabula pudendæ obliuioni imputrescunt, honore suo conuestita de-
nuo æternis memoriæ postibus inscribere. Lubet aureos Proauorum
mores hodierni vitijs aui, & nimium, heu! ferrei corruptelis expo-
brare; vt aureis huiuscemodi interpolata exemplis vetus tandem in
obrizum chalybs nostra resplendeat. Prolusi huic consilio meo nu-
peris lucubratiunculis aliquot, cœloque aspirante maiora daturus a-
lias. Nunc B. RICHEZAM Poloniæ Reginam gentilitiæ coronæ gem-
mam, aui sui decus, nostri facem tanquam nouum atque insolens in
Arcto nostrâ Boreales inter Vrsas notatum sidus ostendo. Vtinam,
Vtinam quod millenis precib. voueo barbarus Aquilo noster cæcus,
frigens, inde moribus suis disciplinam, erroribus lumen, impietati vi-
uificum deuotionis calorem mutuetur. Nomen ei vt dixi fuit RICHE-
ZA, quod Italis ex origine vocis Longobardicæ diuitias significat, il-
ludq; totidem, quod hic expressi characteribus insculptum reperi Richeza, id
plumbeo eius Epitaphio, atque in diuersis exaratum diplomatibus est, diuitia
ac monumentis. Ab Authoribus tamen alijs variè scribitur quibus
Ri-

Ri-

Varia le-
ctiones no-
minis Ri-
cheza.

Richeza a-
mita ma-
gna B. Ri-
cheza.
B. Richza
Confluen-
tina.

Richza, Rixa, vel Riza indigitatur: est qui ex titulo *Beata & Rixa* nomi-
ne nomen componens Beatricem dicat Iuliacenses (vti à Clarissimo
Prouinciali Iuris Consulto sum edoctus) Ritzam, vel Richardam,
pro eodem vsurpant nomine, & fortè hoc ipsum B. Reginae nomen
impositum est, ob memoriam amitæ suæ magnæ RICHEZÆ, matris
Conradi Præfulis Constantiensis, Filiæ Ottonis primi, ex Adelheide
secunda coniuge, vt Author est Urspergensis: Verustior quoque al-
terius Richezæ, vel potius Richzæ appellatio, in Augustali stemmate
reperitur. Nam apud Confluentes Rheni & Mosellæ, inter Beatas co-
litur, Caroli Magni ex Loduico Filio (vti tradunt Confluentini) ne-
ptis, B. Ritza virgo, quæ quotidianis claret miraculis; ac licet vtraque
Richza in eodem tractu Mosellano, contermina ferè possederit præ-
dia, eaque sacris ædibus hæreditario iure transcripserit: Nostra tamen
Poloniae Regina quæz Martij satis concessit, & in Colonienfi B. M.
Virginis ad Gradus Basilica quiescit, *Cochemb/Clotten/* aliaque ad
Mosellam municipia olim tenuit, hæc verò Confluentina, quæ in S.
Castoris sacræ æde hincmata est, ac tertio Kalend. Septembris religiosè
colitur, in *Helffenstein/* trans Rhenum arce, traditur habitasse, & Be-
ato Castori Legasse sua ad Mosellam bona, cum decimis in *Soueren/
Wels/* minori Cōfluentia, *Arghelm/* Insula superiori Rhenana, &c. cu-
jus reliquæ in editionibus magno à Cōfluentinis honore afficiuntur.

Caput Secundum.

DE B. RICHEZÆ NATALIBVS.

QUOD VENVSINI POETA LYRA CANIT: *Quid mēs rice quid in dolet nos-
tricia Faustis sub penetrabilib. possit, quid Augusti paternus in pueros animus.
Fortes NEMPE creantur fortib, & bonis Est in iuuenis, est in equis patrū Virtus, nec
ambellē serocis Progeneras Aquila colūbā* Clarius liquet illustri B. Richezæ exē-
plo, quæ à maximis Europæ Procerib, i spiritum, & generositatē hausit,
educationemq; indidem, ac domestica habuit exempla: Pater illi A-
ctius Ariouistus fuit, siue Ezzo Erenfridus, Comes Palatinus Rheni
& Nemoris, monasterij Bravvilerensis Fundator, Auus paternus Her-
mannus, *vir prole & nobilis*, audit in archiuis, Mater Beata Mathil-
dis, Ottonis Tertij, soror, secundi filia, primi neptis. Præter parentes
eius plures eadem ex gente in Beatorum numerum refertur.

Theophania videlicet, auia Materna Vxor Ottonis secundi, A-
delheidis, proauia Vxor Ottonis primi, & Mathildis Abauia vxor
Henrici Aucupis. Imo qui vitam Fundatorum Bravvilerensium,

REGINA POLONIE

B. Wolphelmo inscripsit, omnes Ezzonis filias vitæ sanctimoniam & Sanctæ ex morte virtutum claruisse operatione testatur, quas ut ipsas, ceterosq; eiuscogno-
 eodem ex sanguine virtutibus, sanctitate, & dignitate illustres, vni-
 co quæ contuitu beneuolus Lector peruideat, ex Bravvilerano ar-
 chiuo tabellam stemmatis hic interfero, & transcribo quam in histo-
 ria mea Engelbertina euulgaram ante quadriennium beneficio Am-
 plissimi Viri & Prælati D. IOANNIS MÜNCH Abbatis Bravvilerensis.)

HERMANNVS COMES PALATINVS cognomente

Puffillus, non mediocri inter magnates Ottonis primi Imperatoris, auctori-
 tate pugnauit, pro imperio, contra Vngaros, Locumq; Bravviler
 hominibus habitabilem primus fecit.

HELWIGA VXOR; Hinc descendunt Fundatores Bravvilerenses

Ezzo vel Erenfridus Comes Palatinus apud consanguineum suum
 S. Vdalricum Episcopum Augustanum, etate iuuenis, aliquamdiu vi-
 xit, ac ramusculum media hyeme in eiusdem sancti manibus virescen-
 tem & florentem, in itinere ex equo desiliens assumpsit, cumq; secreto
 diligenter conseruatū sponsæ suæ Mathildi post modum obtulit. Apud
 Ottonem I. Imperator. iam senem locum patris obtinuit, eiusq; charus
 fuit, uti quoq; Ottoni Imperatori II. cuius tandem gener factus est.
 Theophania Imperatrici & Ottoni III. à consilijs suis, dumq; cū Lo-
 tharingis S. Henrico II. Imperatori obniteretur, Ducem Mosellanum
 Theodoricum iuxta Qdernheim in pralio captum, ad castrum suum
 Thonaburgh cum alijs abduxit, quos Imperator redemit, ac con-
 sultius putauit virum egregium beneficijs placare, quam molestijs illis
 molestare, amicitiam eius expetere, quam consecutus Infulam S.
 SVIBERTI, Duissburgum & Salefeldt ei possidenda lar-
 gitur. Fundauit hic strenuus vir cum coniuge suâ, Monasterium
 Bravvilerense Anno 1021. in quo opere Beatum Popponem Ab-
 batem Sancti Maximini, & Sancti Remacli directorem adhibuit,
 ac dedicationem primam per Archiepiscopum Piligrinum anno
 1028. fieri curauit. Octogennarius tandem in Salefeldt duodeci-
 mo Kalend. Iulij Anno 1034. obiit, eiusque corpus ad Monaste-
 rium Bravvilerense delatum, ab eodem Piligrino, iuxta sep-
 tus dilectæ coniugis suæ sepultum est. Vxor Ezzonis Beata Ma-
 thildis Ottonis II. Imperatoris Filia, & Ottonis III. soror, in
 Monasterio Effendiensi ab Amia sua instructa est, obiit vigesimo
 Nouembris anno millesimo vigesimo quarto. Cuius exequijs Piligrinus Archiepiscopus cum

Hezel. Com. Palat. pradiū
 suū Bercheim cū medietate
 syluæ quæ præ magnitudine
 sua (die Bille) dicitur, mono-
 nast. S. Cornel. Indesit dedit.
 Aliam verò Nemoris partem fra-
 ter eius Erenfridus Monast.
 Bravvilerensi contulit.

Henricus Comes Palati-
 uus hic à Neptre suâ Riches
 Pol. Reg. accepto castro Co-
 Heim cū oppido adiacente,
 primus defensor seu Aduoca-
 tus pradij suæ territorij Clo-
 tēsis factus est. fuit hic Hen-
 ricus Fundator Lacensis mo-
 nasterij, liberos non reliquit,
 præter priuignum ex Adel-
 heide coniuge Comitē scilic.
 Sifridum Brabantinū, alius
 etiam est ab Henrico Pala-
 tino S. Annonis hoste, post
 quem hic diu superstes fuit.

Cl.

Clero Coloniensi per triduum intefuit, ad sepulchrum Ezzonis contigerunt miracula.

Ladolphus comes Zutphanix, Primpilarins seu signifer Archiepiscopi Coloniensis, tribus annis ante obitū patris mortuus 2031 in monasterio Bravvilerensi sepultus est. Vxor Mathildis, filia Ottonis Comitis Zutphanix.

Henricus Comes Zutphanix. Post breve tempus mortuus, in Ecclesia Bravvilerensi ante criptam inter duas columnas versus aequilonem apud Patrem sepultus est.

Cuno Dux Bavariæ Hic post Patrem & fratrem aduocatiam territorij Bravvilerensis prius habuit, præter ducatum Bauaria quem ab Imperatore Henrico III recepit, ac cum eiusdem filia nubere contempseret, ducatu exutus est Qui cum postea contra Imperatorem (auxilio fratris Hungarorum) bella ageret veneno extinctus, ac post aliquot annos per Annonem Archiepiscopum Coloniā translatus, in Ecclesia Beata Maria Virginis ad Gradus sepultus est.

N. N. N.

Otto Dux Sueuorum Vir statura procerus, dum esset comes Palatinus Imperatori Henrico Conradi Imperatoris filio fideliter adhasit, ac pro ipso laboriosissime decertauit, vnde Imperator accepta ab eo Insula S. Syviberti & Duisburgo Sueuorum Ducatum ei commisit, Henrico Patruus eius filio ad Palatis officium substituto, sed post tres annos Otto in Thonaburg 7. Idus Septembris obiit, cuius mortem Archiepiscopus Coloniensis Hermannus frater eius Xantis coram Imperatore ad expeditionem Flandrensem accincto exhortationem ad plebem faciens, cum cognouisset, stibili voce finem allocutionis fecit & omnes ad lamenta incitauit. Missusque est Bruno Episcopus Tullēsis (postea summus Pōtifex factus & Leo IX. vocatus) vt eū in Bravviler sepeliret. Exequijs eius soror Richeza Regina Polonia multum tristis interfuit, ac eodē die omnem ornatū suum, & pretiosa quæq; in diuinos imposterum commutanda cultus principali altari imposuit, acceptoq; à prædicto Episcopo sacro velamine, caput obnubit sibi, sepulturā iuxta Fratrem fore disposuit, suorūq; fide, super hoc, quod idipsū superstites ipsi fideliter cōpleat, exposcit, & vt id ratū foret literas desuper cōfectas, proprioq; sigillo muniat, Monasterio Bravvil. dedit.

Hermannus Archiepiscopus Coloniensis. Nobilis dictus. Cum regnare cepisset Henricus Conradi Imperatoris filius, exorta contra eū Godefridi Ducis ac Balduini Comitis inuidia, multa passus est aduersa, qua, quāuis cū difficultate, Hermannus tamen Archiepiscopus & Fratre eius Ottonne, quos præ omnibus sui semper laboris & gloria consortes habuit laboriosissime secum decertantibus, & gloriosissime adiuuantibus, superauit vniuersa.

Hic Archiepiscopus instituit celebrari festū S. Vdalrici Episcopi in Ecclesia Coloniensi, propter miraculum præcipue Ramusculi, quem pater suus Erenfridus olim supra natura ordinē in manibus eiusdem Sāctissimi Antistitis efflorentem, proiectū in terrā, collegerat.

B. Richeza Regina Poloniae Mifconis
Comunx. genuit B. Casimirum Monachum Clunia-
censem, Ordinis S. Benedicti, & Diaconum, postea
dispensatione S. Pontificis Poloniae Regem. Hac prop-
ter pellicis instigationem ex Polonia, ad Imperato-
rem Conradum in Saxoniam fugit; dedit Colonienfi
Ecclesiae Salefeld & Soburg, acceptis a S. Annone
Archiepiscopo vsufructuariè possidendis Domini-
cus sui villis: Dnckel/Wenffendorff/Wutters-
heim/Wlasheim/(& vti videtur, Zonß/Fretß
heim). Donationem verò S. Nicolao seu Cœnobio
Bravvilerensi à Parentibus suis factam, non solum
ratam habuit, sed etiam de suo patrimonio plura
bona adiecit. Clotten tamen vsufructuariè sibi re-
servauit, postquam proprietatem Abbati & Mona-
sterio Bravvilerensi contulisset. Item ex eius mune-
ribus & thesauris Monasterium nouum, destructo
veteri, validioribus fundamentis adificatum est, cuius
Ecclesiam S. Anno Archiepiscopus presente etiam Ei-
gelberto Mindensi Episcopo, denuò consecrauit, 3. Ca-
len. Novem. an. 1061. sub Tegenone Abbate secunda.
Aliud quoque Monasterium eius sumptibus con-
structum est per Alberonem Episcopum Herbipolensem
in loco vbi S. Kyllani sociorumq; eius sacrum extat
martyrium; vtpote cuius Episcopum ex eiusdem Re-
gina numerosa familiarium clientela, cum omnibus
qua ad oppidum Calgo pertinent, regia prorsus
munificentia aduictum est. Præterea pro commodo
suo sacellum in Clotten construi fecit, quod appella-
batur Reclusorium Dominarum. Mortua est in
Salefeld 12. Cal. Apr. an. 1063. (ex alia era 1057
9. Cal. Apr.) & Colonia in Ecclesia ad Gradus S. Ma-
riae sepulta, licet certò & aliquoties sibi sepulturam
apud parentes in Bravviler elegerit. Sed exinde
postea, & alias ob causas, exortam litem,
Hermánus III. Archiepiscopus composuit,
& decídit, diplomate ann. 1090. Indicti 3.
dato. Teste inter alios Adolpho de Monte.

Theopha-
nu Abba-
tissa XIII. Es-
sendiensis
Monasterij
que virum
moribus
agens, Effen-
diense M-
nasterium
cum vniuer-
sis officinis
iam partim
verustate col-
lapsis, ab ip-
sis funda-
mentis nouo
erigens. ope-
re, mirabili-
ter amplifi-
cauit; vnde
& ibidem
eius memo-
ria semper in
benedictione
erit. Fuerat
Præposita
in Relling-
hausen,
obiit 5.
Martij,
sepulta
ante Alta-
re S. Iaco-
bi Effen-
dia.

Adelheidis Abbatissa Monasterij Niuellenfis, sepulta in Ecclesia Bravvilerensi, ante Altare B. Mariae Virginis in crypta.

Helwigis Abbatissa Monasterij S. Quirini in Nuffia.

Ida Abba-
tissa Mo-
nasterij S.
Mariae, qd
est Colonia,
cui ad se-
pulchrum
Beatitatis.
Titulus adscribi-
tur. Hac à
trithemio
in Fraco-
furtensi a-
pud We-
chelios e-
ditione,
appellatur
Wilichal-
da; errore
librario-
rum com-
posito vo-
cabulo ex
nomine,
Vilich
quod præ-
cedebat
(vbi Ma-
thildis facti
bebatur
Abbatissa)
& ipsi-
us quod
subiuge-
batur I-
DÆ no-
mine.

Sophia Abbatissa Monasteriorum S. Mariae Moguntia & in Sanderfeldm hanc vita S. Gornardis 2. c. 4. & c. 14. scribit
generis dignitate claram & Palligero tantum voluisse consecrari; & sed merito quia simul erat Moguntie sub Palligero Abba-
tissa, de qua plur aliter eam S. Gornardus reprehendit, & reconciliata mortem prædixit, obiit an. 1038. 30. Iam optime merita
de Eccl. & Clero Hildeshemensi.

Notationes in Caput II.

SHEMA Nostratiū, Erudite Lector, Palatinorū genealogicum, cōplures in quos hæctenus induerunt se nōnulli, errores degellit, ne tamē quis incidat in Scyllā, dū vult vitare Charybdim, obserua plures dari eādema ferè ætate Henricos Comites Palatinos.

- I. Henricus Zutphanie Comes.** Nam inter cæteros numeratur Henr. Zutph. Comes, Ludolphi filius, Ezzonis nepos, Hermanni pronepos, Cunonis Bauariæ Ducis frater, circa annum 1031, defunctus, modico enim tempore superstes fuit. Parenti suo Ludolpho, triennio ante millesimum tricesimum quartum auo suo Ezzoni fatalem annum, extincto. Quare vtrique & Hentico & ipsius parenti Ludolpho annum 1031. fatalem assigno.
- II. Hēricus kostis S. Annonis.** Alter Henricus Comes Palatinus S. Annone Archiepiscopo Cononiensi aduersatus, tandem illi montem Sigæ fluuiio imminentem, in monasterij ædificandi vsu cessit, ac viuo Archiflamine infœlicem animam exhalauit.
- III. Henricus fundator Lacēsis.** Tertius Henricus Hezelini filius B. Richezæ nostræ patruelis, monasterij Lacensis author & fundator, diu Sancto Annoni superstes vixit.
- IV. Henricus Vicarius Imperij.** Quartum eisdem temporibus florentem Henricum Hermanni filium, Theoderici fratrem Palatinum & Vicarium Imperij produnt Domini Miræi Notitiæ Belgicæ sæp. 118. mihi pag. 263.
- V. Henricus Comes Ardennas.** Tum denique ætate illis ferè par fuit Henricus Sigefridi Comitis filius de quo P. Christophorus Brovverus in Annal. Treuerensibus pag 196. sub annum 982 refert se reperisse inter donatiua monumenta & priuilegia San Maximiniani monasterij, Siffridi Comitis donationem & Haderoigis coniugis, qua remedio sui & superstuum liberorum S. Maximino primo mansum ex villa Marsch in Comitatu Ardennensi, qui tunc regimini ipsorum filij
- VI. Siffridus aduocatus San-Maximianus.** HENRICI COMITIS subiacebat, elargiuntur, ad altare S. Clementis, vt aiunt: vbi corpora nostra diem extremi examinis expectabunt, Deo propitio. Hinc & alias possessiones donant, cum pradio, cuius sibi fructum in vita reseruant, ad anniuersarium obitus. Quæ ita Treueris apud S. Maximini adstante Volemario Abbate gesta, anno Domin. Incarn. DCCCCXIII, Indicti VI. dante comite Sigifrido fideiussores quos Saleburgiones vocabant.] Hæctenus ex San Maximiniano Archiuo P. Christophorus Brovverus. Qui etiam Siffridi Epitaphium nuper erutum affert, & diploma in quo Siffridus asseritur rerum S. Maximini aduocatus.

Ex

Ex his vitam B. Annonis, & quæ, cum Schaffnaburgenfis ad ann. 1057. 1062. 1061. tum Dodechinur in appendice ad Marian. Scot. an. 1095. afferunt, facilè liæt intelligere.

Henrico isti Palatino Lacensis Monasterij fundatori priuignus fuit Siffridus, diuersus à Siffrido, (quem Sicconem cognomine appellant) Theoderici tertij Comitis Hollandiæ fratre, cuius Egmondana monumenta apud D. Miræum meminerunt in *Notitia Eccl. Belgij* c. 107. Nam huic Siffrido Hollandico mater Luthardis, nostro vero Siffrido Lacensis Monasterij, auctori mater fuit Adelheidis.

Nullatenus quoque mihi persuadeo, eundem esse Siffridum cognomento Sicconem, & Sicconem cuius tam diplomata B. Richezæ frequenter meminerunt, tum præclarum facinus & stratagemata pro Poppone Treuerensi Archiepiscopo, contra Athelbertum S. Kunigundis fratrem susceptum, vita S. Meinwerci pag. 41. Kyriander pag. 72. parte XI. atque P. Christophorus Browerus *Annal. Treueren.* pag. 622. recensuerunt.

Expeditâ de Henricis, Siffridis, & Sicconibus difficultate, aliæ circa Palatinos mortæ, nullo negotio ex Nostratibus dissoluuntur. hærtus Archiepiscopus Treuerensem Ezzone non esse progeneratum, quod tamen aliqui astruunt, ex quorum auctoritate P. Christophorus Browerus, *Annal. Treuerens.* pag. 646. Ezzonis defectu huius notitiæ ex archiuo Brauilerensi hauriendæ, dubius hæsit.

Deinde quem antiquissimus libellus manuscr. Henricum Ezzonis filium, alij Hezzelonem appellant.

Illud & minimè prætermittendum, quod P. Christophorus Browerus Annalibus suis Treuerensibus pag. 630. ex *San-Maximiliano tabulario* inserit: S. Henricum Cæsarem ab Hatichone Abbate, loco seruitiorum imperio competentium, recepisse quædam prædia, quorum possessionem contulerit Henrico Duci, Ezzoni Palatino Comiti, necnon Ottoni Comiti, anno 1023. Indictione VII. anno verò Henrici II. regnantis XXI. imperij autem decimo, &c.

Circa Cûnonem Bauariæ ducem, Ezzonis ex Ludolpho Filio nepotem, quatuor occurrunt notatu digna. Primum, quod R. P. Andrea Brunneri Annalibus Boicis de Conrado seu Cunone Duce agentibus lucem præferat, nam cum de eius origine in vetustis monumentis inuestiganda hæreant, hinc plenè expediuntur, atque illustrantur.

VII. Siffri-
dus Sicco.

VII. Sicco
Comes.

IX. Eber-
hærtus Ar-
chieps Tre-
uerensis an-
tiquissimus

X. An alius
Henricus
Ezzonis fi-
lius?

XI. S. Hen-
rici munifi-
centia in
Palatinos
nostros.

XII. Cuno
Bauariæ
Dux Co-
mes Palati-
nus.

Alte-

- XIII. Cunonis Ducis liberi. Alterum, quod Cunoni fuerint liberi, quorum nomina necdum comperi P. Gretzerus in Diuis Bambergensibus in notis ad cap. 17. vita S. Henrici laudat Comitem Palatinum Cunonem, eiusq; Filium N. ac ceteros.
- XIV. Cuno minor Salicus Dux Vangionū. Tertium est, quod hic noster Cuno Dux, sit distinctus à Cuno- ne vel Conrado, qui sub ann. 1025. floruit Dux Vangionum, patruelis Conradi Salici maioris, de quo multis agunt Wippo, & Christophorus Broverus in *Annal. Treuerens. pag. 632.*
- XV. Cuno vel Chuonrat Fundator Limburgensis. Vltimum, quod à Cuno nostro planè diuersus sit Chuonratus Comes Eburharti filius, qui tempore Ottonis I. circa annum 940. in Loganae pago, Nepotis sui Conradi Franconiae Ducis consilio, in Limburgensi Ecclesia (ex cuius archiuo mihi cognitus est) in S. Georgij martyris honorem Limburgense Collegium instituit, ac posteris temporibus, sub annum videlicet millesimum nonagesimum nonum nostri Palatini dotarunt.
- XVI. Adelheid Palatina, Hermā quondam maritus ei, Pater Sigefridi. Nam ita antiqua documenta referunt: *Adelheid Comitissa Palatina, volente & presente filio suo Sigefrido, beneficium Manegoldi Capellani sui, propter animae suae salutem, Dominiq; sui Heremanni perpetuam redemptionem Ecclesiae S. Georgij in Linburc in pago Logenabe donauit.*
- XVII. Adelheidis Ezzonis Filia. Alius Adelheidis Abbatissae Niuellensis, Ezzonis filiae, sororis B. Richezzae meminit D. Miræus in *Donationibus Belgicis cap. 18. vbi signat literas ann. 1003.*
- XVIII. Herimannus II. Archps Colonienfis. Herimannus cognomento Nobilis & Pius Vbiorum Archiepiscopus, Ezzonis F. cum apud alios, tum imprimis apud Caesarium Heisterbacensem scribitur SANCTVS. Vide *Conciones Caesarij in Dominic. II. post Pascha, mihi pag. 99.*
- XIX. B. Idda Ezzonis Filia. B. ITTA Abbatissa capitolina Ezzonis Filia, B. Richezzae soror, ipsa est, sub cuius sepulchro in Capitolio Colonienfi fons B. Plechtrudis appellatus scaturit, de quo in vita S. Plechtrudis. Eadem mihi videtur IDDA, cuius instigatione Anselmus apud D. Chapeauille Leodiensium Episcoporum historiam scripsit, licet illic (sed vt existimo mendose) asseratur S. Ceciliae Colonien. Abbatissa.

Caput Tertium.

DE INSIGNIBVS GENTILITIIS

B. Richezz.

In signium diuersitas, primum ad internoscendos milites, atque ad euitandam omnem, quæ in bellicis tumultibus oriebatur, confusionem, sunt excogitata. Deinde etiam internoscendis familiis sunt attributa, vt, quo quis sanguine, vel genere prodierit, ex insignibus liceat deprehendere. Ita (vt Auentinus libro primo Annalium Boiorum) Alemanni Herculis vndecimi Germanorum Regis, primi autem Boiorum Conditoris insigne fuit Leo, qui posteriorum è domo Bauarica insignibus etiamnum inhæret. Atqui, vt ad B. Richezzam reuertar, ex insignibus ipsius facile est colligere, cuinam ipsa sit accensenda familia, nimirum in idem traxisse genus, vnde & Serenissimus atque Eminentissimus Princeps noster Elector FERDINANDVS Archiepiscopus Coloniensis, familiam gentemq; suam deriuat, id quod è virtutis maiorum nostrorum monumentis comprobabo. Nam insignia, quæ B. Richezzæ, & germano ipsius fratri Hermanno cognomine Nobili & Pio, Coloniensi Archiepiscopo, & Principi Electori, in Basilica ad Gradus B. Mariæ Virginis Coloniæ, appinguntur, referunt Bauaricum Leonem, qui & in libro & in fibula pectorali, qua pallium B. Richezzæ connectitur, expressus est. Quin & ad pedes diuisum collocatur insigne, cuius medietatem dissecta occupat Aquila, quod insigne in imaginibus Regum Poloniæ Boleslao B. Richezzæ socero tribuitur: alteram verò medietatem Leo Bauaricus obtinet: Ad Hermannii Archiepiscopi pedes, Leo depictus

Insignium
quis vsus.Insignia
B. Richezzæ

ceteri

Insignia
Hermannii
Archiepiscopi
Fratris
B. Richeze.

cernitur, sicut &
in crucis pectoralis
umbilico Leunculus.
Ac ne cui relinquatur
vllus dubitationis
scrupulus, ostendo
manifestius hactenus
dicta, ex insignibus
in Ecclesia S. Andreae
Coloniae repertis:
vbi, dum Hermannii
Pij memoria recolitur

Alia insignia
Hermannii
Archiepiscopi.

quot mensibus, tria
vetusta in tumulo
collocantur insignia,
quibus nigra Crux &
Leo Bauaricus, cum
bicoloribus rhombis
representantur, vnde
maiorum nostrorum
traditione plane

Palatini
Comites
duplices,
Verba Christi-
stophori Bro-
verii in Notie
ad vitam S.
Bernyardi,

indubitatum relinquitur,
B. Richezam prognatam
fuisse ex sanguine
Palatinorum Bauariae,
vel Rheni. Quos sic
appello ad differentiam
Palatinorum Saxoniae.
Postquam enim Imperij
citra Alpes administratio,
Rhenano plurimum &
Saxonico limite coepit
cohiberi, quia vtro-
bius Imperatorius dicere
& conuentus agere solet,
Palatini inde bipartito
distributi, alter Saxonicus,
alter qui nunc Rhenensis
Bauaricus, coeperunt dici,
quorum ille, Caesarem,
tractum Saxonicum
obeuntem, vsque ad mare
Balthicum, cum dignitate
& officio comitaretur:
Hic vero loca peragranti
Rhenana, id est Sueniam,
Franciam Orientalem,
Bauariam, & Mosella
ac Mosae terminos
similiter adisset. Ex
ambabus his, Saxonica
& Rhenana stirpibus,
plures Palatinorum
familias pullulasse
auguror. Sic enim in
Saxonica Caroli Magni
aetate, gentem fuisse
scribunt, in qua (a
Caroli forte Palatio)
Palatini dignitas
resideret. Ex ea erat
Athalbero S. Bernardi
Episcopi Hildesheimensis
pater, Sorumershenburgicus
Comes: Adelbertus
Archiepiscopus
Bremensis & Legatus
Natus parium
Septentrionalium, qui
cum S. Anne Archipraefule
Colon.

STC STC STC STC STC
STC STC STC STC STC
STC STC STC STC STC
STC STC STC STC STC

STC STC STC STC STC
STC STC STC STC STC
STC STC STC STC STC
STC STC STC STC STC

STC STC STC STC STC
STC STC STC STC STC
STC STC STC STC STC
STC STC STC STC STC

STC STC STC STC STC
STC STC STC STC STC
STC STC STC STC STC
STC STC STC STC STC

Imperij Consul præfuit, ex Palatinis Comitibus fuit oriundus. Legō etiam Rechlitiorum gentem, Palatini Saxonici, titulo & dignitate fuisse decoratam. Rhenanorum autem Palatinorum nomine, & ex eadem fortassis origine plures censentur; erant enim olim à Lotharij Palatio dicti Palatini Lothariorum, deinde in diplomatis frequens est mentio Mosellanorum, Rhenanorum, Thubingensium, Schirensium, Witelsbacensium, & aliorum, è quibus, sicut posteriores ex una eademq; prodijisse stirpe facile ostenditur; sic eiusdem quoque stirpis priores fuisse, cum ex allatis insignibus conuincitur, tum etiam inde verosimile redditur, quod Henricus eius nominis III. Cæsar, Cunonem B. Richezæ, ex fratre Ludolpho, nepotem, ad Bauarici Ducatus hæreditatem admiserit. Et scriptor vitæ Fundatorum Bravvilerensium, de Ezzone B. Richezæ patre dicat: *Eum Regalis Palatii apicem iure paterni sanguinis strenuissimè gubernasse.* Quare merito mihi dicere licuit, B. Richezam ex gente Palatinorum Bauariæ, & Rheni fuisse profectam. Cum ex archiuis Hermannus pusillus auus ipsius Palatinus fuerit Comes, vt testis est locupletissimus Dithmarus Episcopus Meisburgensis, Chron. lib. 4.

Caput Quartum.

DE B. RICHEZÆ APVD PARENTES ET

in aula Boleslai Regis Poloniæ educatione.

Beatam Richezam ab Ariouisto, seu Erenfrido, & Mathilde, atque Ottone tertio Rege auunculo, optimis & genere suo dignis, institutam moribus, minime est dubitandum. Quin & literis excultam, tradit Matthias à Michouia, in Chronicis Polonorum lib. 2. cap. 11. Deinde Otto III. Imperator, cum religionis causâ magnis in Poloniam itineribus abiuisset, vt B. Adelberti reliquias veneraretur, à Boleslao Polonorum tum Principe, atque mox beneficio Ottonis Augusti Rege, Illuam vsque obuio, magnificentissimè Gnesnam deductus, quo arctior esset inter Germanos, Polonosque necessitudo, hanc suam ex sorore neptem, ætate adhuc teneram, sub annum 1001. despondit Micislao Boleslai filio duodecimum annum agenti. Ipsa verò Regina Richeza, vt vltèrius regia institutione imbueretur, in Poloniam aduecta, educatione commissâ socru ipsius Iudithæ, lectissimæ Regi- næ ac Dominæ, à pietate & clementia apud rerum Polonicarum scrip- tores commendatissimæ. Aula quoque Boleslai Regis, in qua edu-
Nutritij B. Richezæ Erenfridus Palatinus, B. Mathildis, & Otto 3.
An. 1001.
Boleslaus & Iuditha Poloniæ Reges.

Aula Polo- cabatur B. Richeza, erat quasi quoddam omnis honestatis domici-
nica ex duo- lium. Delegerat enim Rex, duodecim Proceres è tota Polonia pro-
decim Pa- batissimos, & annis iudicioque graues, quos vna cum vxoribus ipso-
tribus. rum, mensæ suæ, & conuiuio, persæpè adhibebat. Hac igitur in mo-
Desponfa- & erudita disciplinis Richeza, adulta adultiori Miecislao nupsit vir-
tio B. Ri- tutibus auctior. Tantum enim interest, quorum contubernio ado-
cheza. lescentia consuescat. Porro in assignando tempore horum spon-
 saliorum, secuti sumus vulgatos Authores. Cæterum manuscripta

Proposita placare, quam molestus vllis infestare, pro abolenda Ducia, & concapsiuorum cala-
hæreditate mitate, eo accersito offensas ignoscit. fidem amicitiamq; exposcit, vsq; non minore
assignantur etiam apud se, quam Maiores suos familiaritatis vel honoris emeriti gratia potia-
illi Insula sur, Insulam qua est in Rheno S. Suipti, cum omnibus suis appenditijs, Dußo
S. Suiberti burghetiam atq; Salefelde / non modica regni subsidia sibi, suisq; liberis perpe-
Quisburg tuâ hæreditate possidenda largitur. Parum dixerim, si infra Romanum tantum or-
& Salefeld bem, & non etiam apud ceteras, & barbaras gentes, maxima foret viri opinio.
Rex Polo- Nam eodem tempore Polonorum Rex uomine Mischeo, cum diuersis, regia tamen
nia petit E- persona congruis munerum speciebus, missis prociis, per præfati Regnatoris interuen-
zonis filiam tum filia eius, qua primogenita erat, Richeza petit consortium, cuius vt desidera-
Richezam bat puella sponsalibus, quo decebat multorum fauoribus aptatur. Quoniam eius-
pro vxore, dem occasione coniugij, Regnum Schlaucorum Regno Teutonicorum confæderari,
Henricus à multis spe non inani credebatur, quo non multo post tempore, Rex suarum de statu
Romæ pro- securus rerum, quarum procul dubio vir Excellentissimus tutum erat firmamentum.
fectus fit Romam profectus Imperator creatur.]
Imperator,

Caput Quintum.

NVPTIÆ EIVS CVM MIECISLAO PRIN-
cipe Poloniæ, & aduerfitates, quas in primo matrimonij
stote perpeßa est.

A Nno reparatæ salutis supra millesimum tertio decimo, cum
 R.

RICHEZA haustam à parentibus naturæ & indolis bonitatem, Regiã Boleslai Iudithæque conuersatione, & duodennali institutione plurimum excoluisset, Miecislao Principi solemnni matrimonij vinculo connexa fuit. Natam ex eo coniugio prolem B. Casimirum, postea ex Diacono Monacho Poloniæ Regem, ab infantia septenni non maiorem, ipsa bonas litteras edocta, liberalibus disciplinis erudiendum tradidit: Primus hic asseritur inter Polonorum Reges, qui ingenuis artibus fuerit excultus. Non defuere prioribus matrimonij annis B. RICHEZÆ graues admodum difficultates. Nam & Maritus à Duce Bohemiæ in vincula compactus fuit, idemq; paulo post, cum Imperatore Henrico Sancto infelicibus ad Oderam fluium prælijs decertauit. Rem gestam ita narrat Fabritius. Anno 1015. Polonus Rex, qui contra Imperatorem se egisse nouerat, Mescionem filium ad eum ablegat, quo Mersburgum veniens, ad Imperatorem accessum non difficulter impetrauit. Is, quamuis amicitiam simulabat, & multa polliceretur, tamen clam persuadere Bohemo conabatur, vt bellum communibus viribus Imperatori faceret, quem Vtriusque suspectum habens, quod etiam sibi insidiaretur, in agrum colloquij specie deducit, socios eius interficit, ipsumq; vinctum in Bohemiam trahens, in carcerem compingit: factum Imperatori non placuit, quia Mescioni honorem habuerat, & quasi vnus ex aule sue familiaribus esset, tractat liberalissimè, itaq; detestatus facinus in hostem commissum, virum fortitudine præstantem, Ditericum defuncti Beringerij fratrem, ad Bohemum mittit, qui eum violentiæ causa obiurget, eiq; eadem, contra ius gentium perpetrata exprobet, admoneatq; ne captum iniuriã aliqua indigniore afficiat, sed ipsum in potestatem suam quam primum tradat. Id Bohemus ratus non esse faciendum, negat Imperatori; Imperator itaq; Ditericum ire rursus iubet, qui Duci nunciet & omni sollicitudine depositã Mescionem ad se transmittat, se curaturum vt pax eiusmodi ineatur, qua sit futura iusta atq; vtilis omnibus: Boleslao deinceps Polono significat, quo in loco filius eius sit, & quo animo Dux eum dimiserit, ipsum tamen ad Patrem remittere adhuc differt, donec aliorum etiam Principum voluntates audiret. Ad diem præscriptam cum Principes conuenissent, Imperator de capto, reddendoq; adolescente rogat sententias, quibus in fauorem capti Miecislai dicitur, cum honesto tandem comitatu Parenti remittitur, qui fidem simulatione datam statim atq; domum redijt neglectis atq; violatis. Quam infœlix deinde Miecislau Richezæ maritum inter & Imperatorẽ Henricum prælij comissi Miecislau fuerit successus, idẽ enarrat Author: Mescio, inquit, statim vt in patriã redijt, à vinculis instigatur à patre vt bellum Germanis faciat, quod cum esset, per fidos homines Imperatori significatum, conuentum indicit Magdeburgum, in quo de expeditione Polonorum

Nuptiæ B.
Richezæ.

B. Casimirus filius B.
Richezæ.

Aduersitates B. Richezæ.

Miecislau capitur.

Imperatoris displicet fraus facta.

nicā, sententijs omnium est constitutum. Imperator itaq; bellum Polonicum persequitur, sed in transeundo Oderam flumen milites multum laborabant, nam cum nec naues essent, nec pontes strui tantā celeritate possent, ex vtrāq; ripa hostibus imminentibus audendum aliquid Saxones rati, Dei implorato numine, vadum in loco non vadoso ingenijs efficiunt, oppositis enim vnda equis fortioribus, & obliquo nateatu transeuntes flumen tandem superant, eo in loco, quo Poloni minimè fuerant suspicati. Id quamuis fieri serò aduertissent, ad ripam tamen confluunt, eos qui traiecerant inuadunt, reliquos prohibere exitu nituntur. Saxones ita agmen instruxerant, vt pugnarent densati, irruentes in se Polonos excipiunt, nonnulli sese colligentes suis in ripā occurrunt, & hostem aliā ex parte aggrediuntur, duplici praelio commisso, ita Polonos vrgent vt certamen vltra horam non duraret; nam Poloni fugā sese mandarunt, & vix castra misilibus defenderunt, desiderati ex illis equites sexcenti, vel (vt Quidleburgicum Chronicon) nongenti. E nostris ceciderunt Vdo, & Ericus viri nobiles, suspecti hætenus fuerant, quasi cum Polonis colluderent Siffridus Lusatius, & Guncelinus Marchio Misnensis, sed eo die in acie fortissimè dimicantes factis repellebant calumniam. Pater Siffridi Marchio, hostem longius insecutus erat, primum sagitta missa amittit oculum, tum obrutus multitudine, & lassatus dolore vulneris, inter cuneos hostiles interficitur. Dum Mesico apud Imperatorem ageret, ei à cura corporis Siffridus constitutus fuerat, eiq; præ Saxonibus ceteris familiaris, qui cum Vdonis occisi corpus agnouisset, de vita humana conquestus miseria, id honestè habuit, & ad sepeliendum, in castra Imperatoris cum muneribus misit. Laudata Meseconis humanitas est à toto exercitu, dolentibus multis, quod vel insaniam patris, vel leuitate adolescentiæ suæ, non potius vt Imperatore amico, quam hoste mallet. Hac victoria Imperatori contigit Nonas Augusti vt Dithmarus anno supra millesimum quinto decimo, vt & Lambertus & Chronicon Quidleburgicum. Mesicone autem impetum Germanorum non sustinente regio trans Oderam longè lateq; vastabatur.

Caput Sextum.

PRIVATÆ CALAMITATES

B. RICHEZÆ Reginae.

Publicè acceptas ex Mariti captiuitate, & sinistris eius prælijs calamitates, priuatæ deinde auxere afflictiones, vt semper Regia prosperitas fortunaq; Richezæ, aduersis temperaretur. Anno siquidem 1018. sub tempus alterius belli Ruffici, quod Miecisslaus Maritus felicissimis armis promouebat, Iudith Regina, Sanctæ nostræ socrus dilectis-

dilectissima, fuit extincta. Anno deinde 1024. ipsius B. Richezæ mater, Ottonis III. soror, B. Mathildis, in fata concessit. Mox anno 1025, intervivos esse desijt socr Richezæ Rex Boleslaus anno regni quinto & vicesimo, cum annos octoginta quinque vixisset. Porro Boleslaus priusquam tentaretur à morbo, quem aliquot exinde mensibus patientissimè toleravit, filium suum & nurum Richezam designatos, à se regni successores, coactò Procerum Senatui commendavit; eo quod filij sui, in publicis iudicijs quibus illum (reservatâ sibi cæterorum administratione) præfecerat, iam diu explorasset dexteritatem. Defuncto Parente, omnium quidem voluntatum inclinatio in Miecislauum filium incumberebat, fauorq; & cura regni habebat. Reginam verò Richezam quasi re minus bene gesta, in invidiam vocabant, ea enim mortalium peruersitas est, vt innoxios sæpè infortunio mactet, maximè vbi mentem imbuerit aliqua suspicio sinistra. Traducebatur itaque B. Richeza, quasi plus Teutonibus suis, quam Regni ciuibus studeret. Quo etiam nomine passim apud Poloniæ scriptores, innocentissima quamuis Regina, & exterarum quamuis nationum semper studiosissima, vsque hodie malè laborat. Videntur autem eam suspensionem mouisse Germanorum arma, quibus cum ignauus Miecislauus Maritus eius, facillè debellaretur; seseq; Germani in libertatem vindicarunt, suspicati nonnulli sunt, ea Regine Teutonice auspicijs, contra Maritum suum fuisse expedita, eiusdemq; fauoribus adiuta, cum tamen ipsa ab omni bellico tumultu esset quam alienissima. Nihilominus præualuere suspiciones, vnde multorum sermonibus, vsque adeo publicis regni odijs concussa fuit, vt regni limitibus cogeret tandem excedere, prout postea referam. Sanè Germanici nominis invidiam & ignauiam Mariti potissimas exilio causas dedisse tradit Krantzius, lib. 2. Vandal. cap. 36. Cum ex hac vita, inquit, subtractus esset Rex Boleslaus anno Christi M. XXV. Mescio (Miecislauus) filius eius regnavit pro eo, longè impar paternæ pietati. Sed sustinuit eum magni patris dulcis apud omnes memoria, vt filij degenerem animum minus odirent subditi. Duxit uxorem nobilem filiam (filie secundi) Ottonis Imperatoris & sororem nihilominus tertij: sed hic Mescio (Miecislauus) cum desiderijs resolutus, propriis non communibus utilitatibus intenderet, coeperunt extera nationes, quæ Patri suo essent vectigales, minus honoris illi impendere, colla iugo subducere, & tributa regionum denegare. Contemptus ergo vixit, non modo à suis, sed ab exteris. Vtunque tamen ille viuente viguit in cordibus hominum

Origo per
secutionis
contra Ri-
chezam ex
suspicionibus,
quas igna-
uia Mariti & Natio-
nis odium
genuit.

memoria Patris, cuius etiam reuerentia filio seruabat qualemcunque obedientiam. Cum vero ille rebus exemptus humanis, filium relinqueret Casimirum, cognomento Carolum, mox insurrexere Proceres, & filium, CVM TEUTONICI NOMINIS ODIO EXPVLERVNT REGNO.] Hæc Crantzius, In sequentibus etiam commemorabo, ad Teutonici nominis odium, inimicam quoque Regiæ Pellicis instigationem accessisse.

Caput Septimum.

CORONATIO B. RICHEZÆ ET acta tempore Regni.

Rex & B.
Richeza
Regina co-
ronantur
1025.

Antiftites
coronatio-
ni præfetes.

Bellum
Russicum.
Ignauia
micislai.

Verum vt vnde digressus sum, eodem redeam, procurato Boleslai Regis Parentis funere, Micislaus & B. Richeza, destinatum sibi iam ante Poloniæ regnum inierunt, frequenti Procerum, & nobilium conuentu, qui ad Regis exequias confluerant. Itaque his stipati Gnesnam veniunt, vbi anno 1025. ipsis solennibus S. Spiritus ferijs seu Pentecostes, vterq; Regio diademate coronatus, ab Hippolyto Archiepiscopo Gnesnensi, adistente Gompone Archiepiscopo Cracouiensi, Paulino Gnosnaniensi, Marcello Wladislauensi, Albino Plocensi Pontificibus, alijsq; regni Senatoribus, Inaugurationis suæ Regiæ splendorem pijs in egenos & mendicos viscerationibus decorarunt. Æstate sequenti Rex in Russos fecit expeditionem; Nam ij acceptâ Boleslai Regis morte, Ioroslao & Mescislao Ducibus rebellabant, quos primo aduentu Micislaus repressit. Inde, visitata Polonia Bohemicum quidem bellum suscepit, at nulla cum laude, vti & alias plerasque expeditiones ignauè & infœliciter administravit. Cum enim à morte Parentis sui, Micislaus libertatem nactus esset, in leuitatem omnemque libidinem fræna laxauit, aliarumque præter Vxorem mulierum contubernio consuevit; quarum instigatione Richezam nostrum grauiter oppressam Annales nostratùm & archiua referunt. Polonorum tamen aliqui quæ pellicibus adscribenda erant, Richezæ malè impingunt, quasi Regis torporem & desidiâ non tolerauerit modo, sed & plurimum fouerit. Sed quis crederet Regem venere & concubinarum amoribus captum, sanctissimæ Vxori, quæ Filium Casimirum tam bonis artibus ac moribus instruebat, aures præbuisse: Veneri igitur indulgit maritus, at non impunè, mox enim populos

pulos à patre olim domitos sensit rebelles, suæque pristinae libertatis assertores, regni insuper Polonici vires minui indies, ac debilitari. Quin idem Miecislaus infania & phrenesi percitus anno Christi 1034 15. Martij Posnaniae, in furore ac dementiâ diem clausit extremum. Interim haud exiguas experta est ærumnas B. Richeza; quippe quæ in externâ & bellicosâ natione, longè à suis remotissima, Marito moribus dissimillimo inuisa, subditis suspecta & contempta ex continuis minusque prosperis à Marito susceptorum bellorum prælijs, quod perpetuum exilium mens præfagierat, mox ab obitu sui Mariti subsecutum perpessa est, uti rerum Polonicarum Scriptores volunt. Quamuis vita Fundatorum Brawilerensium, ad B. Wolphelmum Abbatem scripta, memoret. B. Richezam à Miecislao viuentem, exilio immo diuortio fuisse separatam, instigante imprimis pellice. Eodem, inquit, tempore facto inter se (Richezam Reginam & Regem coniugem suum Miecislauum) diuortio per odium & instigationem cuiusdam sua pellicis, cum ei iam peperisset Casimirum, cuius generosa posteritas diuitijs & potestate nobiliter insignis permanet vsq; hodie, veste mutat à paucis se fugam clanculo agentem, adiuuantibus, utpote fastus eius Regis intolerabiles, simul & barbaros Schlauorum peruersa ritus, venit ad Imperatorem Conradum in Saxoniam, à quo venerabiliter & ipse est suscepta. & ipse nihilominus gloriosus ipsius Xenijs magnificè honorificatus est. Accepit namq; ab ipsa duarum, ipsius, Regiq; sui coniugis coronarum insignia, concessitq; ei eadem in suo sicut in regno proprio quo ad viueret auctoritate potius semper, eademq; gloria congrua planè sibi reddita vicissitudine, cuius totum venit ex munere, quis quid suum extra Limitem Romanum imperium eius magnificentie ad sese contraxerit in tempore, nam patrasa mox super Polonos expeditione triumphatoq; sub tributo Mischone cum tota Schlauorum gente, victoria trophaum, duplici quidem sub corona sortitus est Sed in hac in breue functus sicq; defunctus est. & Henrico filio eius summam rerum agere concessum est.]

Caput Octauum.

EXILIVM B. RICHEZÆ, ET VINDICTA
Dei contra exturbatores.

Defuncto Marito (vt in hoc potius Polonos scriptores sequamur) Regina cum filio suo Casimito vigesimum annum nato, & iam per ætatem ad regni gubernacula apto, audaci improbitate, à Primotibus quibusdam, quorum animi implacabiliter exulcerati erant, non solam regno abstinere, sed & finibus eius iussa est excedere. Disce-

**B Richeza
exilium.**

**Casimirus
exul fit
Monachus.**

**Pena regni
exturbatis
legitimos
Principes.**

dens diligenter circumspexit, ne regium thesaurum, atque vtraque diademata in hostium relinqueret manibus. Ea enim hæreditate secum asportata in Saxoniam ad Conradum Imperatorem concessit. Volunt aliqui, Casimirum non cum matre, sed ad S. Stephanum Hungariæ Regem propinquum suum confugisse. Sed verosimilius existimo, ipsum cum Matre in Saxoniam, atque ad Vbios abiisse, inde subministrato ex allatis thesauris sumptu, Lutetiam Pacifiorum voluntate Matris ablegatum, ut exilij molestiam honestis leuaret disciplinis; Perlustrarâ tandem obiter Italiâ, spe melioris hæreditatis illectus, Cluniacense Monasterium, quod ex S. Benedicti præscripto id ætatis viuebat, adiit, ibiq; mutato Casimiri in Carolus nomine & habitu, vitam monasticam solemniter fuit professus. Verum Richezæ Reginæ & quidem Coronatæ, atque Casimiri legitimi hæredis indignam in Polonia exturbationem atrox Dei vindicta subsequuta est. Chromeri verbis hanc enarrabo: *Regina, inquit, & filij Regis discessu, quasi Lymphatico furore Polonia omnis exagitur, miscentur omnia cadibus, mutuis latrociniis via publica infestantur, incenduntur pagi, atque oppida tumultuantur, collatisq; signis inter Ciues atque Procere concurrunt, ut quisque audacissimus est, ita maximam perditorum hominum manum cogit, aliena inuadit, veteres possessores possessionibus deturbat (& merito exturbantur, qui legitimum Regem & Reginam suam expulerant) trucidantur passim diuites, & locupletes, paterfamilias, liberi eius eliduntur, casorum coniugiu atque bonis interfectores per vim potiuntur, stuprantur honeste virgines, & matresfamilias, in tanta vastitate atque confusione, agrestes quoque à laboribus & agriculturâ feriat in Patronos ac Dominos suos insurgunt, in Nobilitatis excidium conspirant, veteres nonnullorum iniurias & oppressiones, concepto in omnes odio, omni crudelitate summâq; acerbitate vlescuntur, neque ministris sacrorum, ac ne ipsis quidem templis, aris atque sacris parcitur, atque in pristinam barbariem atque impietatem Polonia relapsura esse videbatur. In latebris sese abdebant Procere & Episcopi, eratq; miserabilis vbique rerum facies. Nihil vsquam tutum, nihil cuiusquam proprium, nemo mali exorerat. Per hoc tempus Meslaus, siue Masos, qui Pocillator Regis Micislai fuerat, vir potens & audax, dominatum inter suos in tractu Plocensi & consinio Prussorum, arripuit; confluenteq; ad eum vndique magnâ hominum partim vi & armis exercitatorum, partim potentiorum, vim & iniurias vitantium, multitudine permagna, potentia auctus est, & Massosia siue Masouia nomen ei Ora, quam dominatu complexus est, dedit. Ad hæc domestica mala accedebant, hostiles insursiones erumpebant, deuota denudarum gentium in Polonos odia. Hinc Ieroslaus Russia Dux terrestribus*

& na-

& naualibus copiis secundo Bugo viciniam omnem, qua nunc Polesia sive Podlasia est, & à Russis atque Lituanis teneretur (ante aliquot tamen annos in Polonorum potestatem reuenit) vsque ad eam oram que Massouia, post ea tempora finibus suis complexa est, infestauit. Illinc Pradislauus Bohemus, quam post Vlderici Patris mortem Latomiro ceco Patruo concedente Principatum suscepisset, cum valido exercitu ferro & igne Silesiam, qua sic posterius dicta est, Vuratislauiam, Pansoniã aliãq; minora oppida comolura diripuit & incendit, nulli neque sexui neque etati hominum pepercit, nec à templis impias & sacrilegas manus abstinuit. Nam de Cracouia, Syluis & Hageco non assentimur, refellitq; eos locorum ratio; Gnesnam metropolim, nec manu munitam, & habitatoribus defensoribusq; vacuam, primo impetu capit, ad Basilicam eius oppidi spoliandam, vbi iussu ipsius venere milites aliquoties irrumperere conati, subitò cecitate & lethargo diuinitus percutiuntur. Erat in castris Pradulau Senerus Pragensis Episcopus, is miraculo attentis omnibus, & spoliationem templorum in religionem vertentibus persuasit, non ob id quod putabant omnes, sed propter nefanda flagitia & enormia scelera Bohemorum, cecitatem illam & obliuionem ipsis accidisse; triduanòq; ieiunio diuinam iram placandam esse censuit. Quo expleto Bohemi liberè iam Episcopo auctore templum ingrediuntur, aurum & argenti omne, vestes sacras & omnem Basilicæ supellectilem, itemq; quinque Eremitarum, de quibus in Boleslao mentionem fecimus, corpora, que illic à pio Rege translata erant, auferunt. Hanc igitur prædam asportauit à Polonis Pradulauus, & in Basilicam arcis Pragensis deposuit, præter Christini vnius de quinque illis Eremitis corpus, quod Olumucensibus concessit: atque hac anno Christi 1038. acciderunt. Conradum quoque Imperatorem, Rixa Regina precibus & muneribus adductum, ad vexandos & infestandos Polonorum fines exercitum misisse, Duglossius memorat: Ceterum Pomeranos quoque defectores, Poloniam tunc diuexasse innuit. His tam sauis tempestatibus totos panè sex annos iactati & fatigati Poloni, & acerbiora etiam extremum tantis florentis dudum Regni naufragium metuentes, comitiis Gnesna institutis, heredem Regni Casimirum vbi vbi sit, quarendum, placandum & reducendum esse censebant. Eam ab exilio reuocationem paulò post narrabo, interea quid mater Regina extorris egerit, commemorandum est.

Caput Nonum.

DE HVMLITATE B. RICHEZÆ.

Exacerbatos veterum Polonorum in externam Principem animos, iterum hoc tempore nostro nonnulli eadem de Natione Poloni Scripatores induerunt, ex quibus modestiores alijs Matthias de Milumniatur chouia,

B. Richezā
de super-
bia & aua-
ritia.

Arch iua te-
stantur B.
Richezam
fuisse hu-
mitem.
Testimo-
niū de hu-
militate B.
Richezæ
exarchiuo
Collegij S.
Vrsulæ.

20

chouia, Loduicus Decius, & Alexander Gaguinus Veronensis, Poloni-
carum rerum scriptores prodiere, Caterum Clemens Ianitius Poeta,
Martinus Cromerus Episcopus, & Arnoldus Mylius Colonienſis Bi-
bliopola in imaginibus Regum Polonorum, nonnulliq; alij, iisdem
quibus olim maiores Poloni, B. Richezam auaritiæ & superbiæ ma-
culis aspergunt: A quibus omninò puram ac liberam fuisse, facile ex
noſtratibus archiuis comprobauero, si ex ijs ostendam, quomodo
exul vixit: Atque vt à labe primum superbiæ eam vindicem, Inno-
cuam profitentur tabulæ hæctenus conseruata, in archiuo Sanctarum
vndecim millium Virginum Britannarum martyrum, disertè attestat-
tes, quod B. Richeza, se totam statim ab exilio suo, sanctarum Virgi-
num cultui addiderit ac manciparit, quin & tributariam se multa cum
animi demissione constituerit, Tabulæ ita se habent.

Quomodo B. RICHEZA fuerit Cerocen-
sualis SS. Vndecim millium Virginum.

IN memoriam & Laudem Sanctæ & Indiuiduæ Trinitatis, omni-
lanque Sanctorum Dei. Quamplures Dei fidelium Ecclesias dedi-
cari, se suisque rebus à Deo sibi collatis & præstitis effecerunt, hoc
autem vel ob amorem futurorum bonorum, seu metum infernalium
tormentorum, quibus condignè remunerandi prout gesserunt, siue
bonum siue malum, cum venerit, qui venturus est iudicare, actus cu-
iuscunque nostrum, quod ego Richeza sapius animo voluens, & mu-
tuâ confabulatione, cum amicis meis differens, insuper animata à
Domino Archiepiscopo Pelegriano cum essem Ingenua, deliberaui
esse ancilla, & sub tributo. Quia verò post pusillum facilimè quo-
cunque casu obliuiscimur quod hodie factum fuerat, manuscrip-
to. Ego enim Richeza alicuius cupida, cuius essem patrociniò, ab in-
surgentibus in me secura, Archiepiscopum Pelegriano Aduocatum
feci omnibus, nullo excepto exclusioe; donans me in Vrbe Colonia;
ad Sanctas Virgines suo consilio, eâ videlicet professione, quatenus
singulis annis persoluerem duas denariatas ceræ, & vt mei posteri
sint eiusdem conditionis, post obitum verò, id etiam statui, vt detur
ad altare supradictarum virginum mea pretiosa vestis, seu meorum
successorum, videlicet quæ fuerit elaborata nendo, vel texendo, nec
dein-

deinceps vlli sumus conditione subditi, sed nostri sumus liberi arbitrij: Ad hanc meam traditionem testes idonei presentes fuerant, quorum subscripta tenentur nomina. Archiepiscopus Pilegrimus, Comes Kathelo, frater eius Ydelolphus Præpositus.

Qui vero huic chartæ contradixerit meamque traditionem infringere præsumperit, Omnipotentis Dei, Sanctarumque virginum, & omnium Sanctorum Dei, incurrat maledictionem, nisi pœnitentiam egerit Amen.

Ampliora animi dimissi Brawilerense archiuum profert argumenta. Tradit enim exutam omni ornatu, & relictâ maiestate, ipsam um de humiliter religioso velo fuisse obnuptam. Nam cum Ottonis fratris sui Suevo-
rum Ducis exequijs in Brawiler adesses, ea ipsa die gemmas, aurum, reliquum Richezæ
splendorem exiit, & pretiosioribus altari impositis, ut diuino in posterum cultui ex archiuo
deseruirent, ipsa à Brunone Tullensi Episcopo, qui deinde summus Christi in terra Brawile-
vicarius, Leo IX est appellatus, Deo consecrata, velum suscepit:] Hæc archiuum
Brawilerense, Ex quibus relinquitur, temere admodum & erronee à
nonnullis B. Richezæ am superbiæ insimulari.

Notatio ad Caput IX.

Nallato diplomate testis laudatur Kathelo Comes, Kathelo
quis ille, reperi apud Christophorum Browerum, Comes.
Annalium Treuerens. pag. 645. vbi sub annum Christi 1047
refert: Popponem Archiepiscopum Treuerensem cartem Brun-
feldisam à Kadelao Comite, & Iringarde coniuge ere qua-
fuisse.] Mentio etiam apud eundem Browerum Cadaloi; pag. 665.
Annal. Treuer. Nomen id à nomine Gothilonis vsitato apud Lotha-
ringos illis temporibus non valde discrepat. Gothilo.

Liber, ex quo diploma transcripsi, tabulas mendosè & sine interpun-
ctonibus scriptas exhibebat; Ego, ne crederetur frater Pilegrimi Co-
mes Kathelo, nomini Kathelonis comma subieci, ut Kathelonem
Ydelolphi Præpositi fratrem dicam, non Pilegrimi, qui ex familia
minimè illustri erat. Nam in vita S. Bernwardi ostenditur: pauperem
fuisse scholarem Pilegrinum, qui ostiatim cantando cibum mendi-
cabat. Licet verò Pelegrimus à Geuoldo in Tractatu de Electoribus insi-
nuetur fuisse consanguineus Aribonis Moguntini Archiepiscopi,
qui Aribo ex sententia P. Nicolai Serrarij de gente Palatinorum Co-
mitum erat. Hinc tamen nihil derogatur veritati vitæ S. Bernwardi;

Peregrinus nam ex *Metropoli Salisburgensi*, alijsq; Noricis scriptoribus patet, **Peregrinum** Archiepiscopum & Aribonem ex Noricis Procures, longè & **Aribo** a nostro Pilegrimo diuersos, eodem ferè tempore vixisse.

Laurea- Deinde assero non cum Scriptoribus **Peregrinum**, sed **Pile-**
centes. **grimum** plurimum auctoritate archiuorum. Denique obserua,
B. Pilegri- quod **Cæsarius Heisterbacensis** **Peregrinum** Archiepiscopum **SAN-**
mus. **CTVM** appellat, vide *Cæsarium* *Dominica II. post Pascha*, mihi pag 99.

Caput Decimum.

DE LIBERALITATE B. RICHEZÆ.

A Ge nunc Beatam nostram expurgemus ab aspersa auaritiæ nota, idq; ex antiquis potissimum tabularijs. Refert Fr. P. Cratopolus in *Annone Vbiorum* Archiepiscopo, diocesis Coloniensem duobus ab ipsa auctam oppidis. Hoc tempore, inquit, fuit *Richeza* matrona religiosa ac Comitissa illustris, cuius progenitores Cœnobium in *Bravouier* fundarunt, hac vt regni cœlestis posset esse heres, suas facultates ac possessiones delegauit Ecclesijs, *Diuo Petro Coburg & Salefeld* inscripsit. Quam **B. Richezæ** donationem vita *S. Annonis* iussu *Reginardi* Abbatis *Sigbergenis* in *Diocesi* illo sæculo conscripta, ita confirmat: *Regina*, inquit, *Polonorum*, *ex Teutonicis* oriunda, fama nominis eius (*Annonis*) ducta, ad visendum eum *properauit*, eiusq; ditioni *Salefeld*, & quæque coherentia concessit, acceptis **Liberalitas** ab eo variarum specierum & precarij condignis pretijs. Deinde quantæ **B. Richezæ** *Richeza* in *Metropolitanam Coloniensem* Ecclesiam fuerit liberalitatis, ostendit inter alia *Metropolitanum Necrologium*, dum sic ait: **in Metropol.** *XXI. Martij, Benedicti Abbatis, obiit Rianza Regina, soror Hermanni Archiepiscopi* **Ecclesiam.** *Colonienfis, qua contulit Ecclesie in Vnckele LX. lignasuras lignorum, qua* **Ligna Vn-** *comburuntur de festo omnium Sanctorum vsque ad Pascha in Camera, & si quis* **ckelensia.** *est medio tempore defectus lignorum, illum custos altaris supplebit. Item contulit* **Decime Vn-** *vini decimam in Vnckele ad luminaria Ecclesia Colonienfis, & idem custos po-* **ckelenses.** *net iij candelas.*

NB. Huc alludit & illa in quodam *Metropolitani Colonienfis* sacrarij marmore octopalmarum, incisa vncialibus litteris inscriptio:

Mensura lignaturæ Sexaginta ponderum
lignorum de Vnckele.

Liberalitas **B. Richezæ** Eiusdem **B. Richezæ** in Ecclesiam **B. Mariæ Virginis** ad **Gradus** in Ecclesia munificentiam sequentes tabulæ declarant.
B.M.V.

Pars

Pars Diplomatis S. Annonis.

Huic itaque Ecclesia in Dei nomine edificata, contulimus de bonis Ecclesia Bli-
sena, VVissa, Vnckela, Neumbach / Elincka, Blammersheim / quod ipsius
antecessoris mei (Hermannii) pradium fuerat, & eidem Ecclesia ab eodem destina-
tum erat, & in pago Aquensi, quod de pradiis Irmmendrudis adquisierat, Bolo-
ckenberg / Müngen / Gynnich / Eperen / Wilre / cum omnibus appenditiis
suis, & quod ego per precarium à Domina RICHEZA Regina & coheredibus eius ac-
quisiui, Weedenheim / Dienumderode / Assela, Etotene / & Ecclesiam ma-
ricensem in Tremonia cum Decania eadom Brucke / quod Sigehardus Cancellarius
mihi dederat, & decimationem in Saxonia, quam ad vestitum fratrum destinavi-
mus. Ne quem verò moueat, quod iniuriose Slottene / Monachis in Drowiler
abstulimus, volumus cunctis innotescere, quod pactum ipsa nobiscum fecerit, &
nos postea cum Monachis fecerimus, ipsa quidem viuens Monachis dedit Kanada,
quod soluit quinque libras, in qua re voluntas eius plurimum valet. Mihi verò
reliquum dedit, ut in quocunque Monasterio sepeliretur, eius Monasterij prafatum
pradium esset. Sed cum ab Abbate loci illius, & Palatino Comite sepius inque-
taremur, pro nummo abrenunciationis Monachis dedimus viij. arpennas vinearum
in Clotteno, & quatuor in Sigenell / & calicem aureum & gemmatum, quò
Lutzoni Decano pro xxx. marcis oppigneratus fuerat. Pradium verò Clotteno
Canonicis S. Marie, ut ipsa peterat, tradidimus. Prater hac eiusdem Ecclesia
Preposito cum banno dedimus Decaniam in pago Zulpiaco. Pranominata itaque
omnia, & cetera, quacunque eidem Ecclesia contulimus, mobilia, siue immobilia,
statuimus secundum Apostolicam auctoritatem, ut nullus auferat, quem auferen-
tem Apostolici sententia terribiliter damnat. Si quis ergo huius nostre traditionis
& Apostolica auctoritate confirmata, corruptor violentus extiterit, vel fraudu-
lenta machinatione infringere voluerit abominationem Dei & Sanctorum omnium
incurrat, & gehennam aeternaliter ibi mansurus ingrediatur, nisi velociter resi-
piscat. Anno Dominica Incarnationis MLXV. Indictione tertiâ. Anno Episcopa-
tus D. Annonis viij. Actum Colonia, vij. Calendas Augusti.

Apostolica Confirmatio.

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei, dilecto fratri Annoni Archiepiscopo
Colonienfi, perpetuam in Domino salutem. Pontificij Apostolatus nostri est, vni-
uersali vigilantia omnibus ecclesiasticis negotiis vtiliter prospicere. Religiosorum
tamen locorum vtilitatibus summam sollicitudinem piâ deuotione impendere.
Quam cum omnibus generaliter debeamus, specialiter tamen assensum prerogatiua
dilectionis erga Reuerentiam fraternitatis tue semper habere optamus. Quo circa

Hermānus
Palatinus
Archieps
Colonien.
Prædia B.
Richezzæ.

dum omnibus iustis petitionibus debeat facilis assensus, suggestione benignitatis tue promptus charitatis nostra exhibetur affectus. Itaque secundum amorem petitionis tuae Ecclesiam B. Mariæ matris Domini nostri IESU Christi, sitam inter muros urbis Colonia, in loco qui vocatur ad Gradus, quam pia deuotio tua construxit, & ad omnipotentis Dei honorem, atque anime perpetuam mercedem, possessionibus ac rebus interius & exterius ditauit, sub Apostolica defensionis tutela recipimus, Apostolicam nihilominus auctoritate confirmamus, eidem Ecclesie quidquid & tua deuota religionis intentio diuini zeli seruore hactenus contulit, scilicet Blisena, VVisselsa, Vnckelo, Heigenbach, Elincke, Flammersheimb, & antecessor tuus Hermannus Archiepiscopus eidem Ecclesie ex edificanda de ceterorum possessionibus acquisiuit, & quod tua industria de prædijs Richezzæ & cohæredum acquisiuit, Meckenicheim, Clotteno, Demunderedo, Affela, & decimationem in Saxonia, quæ feudum Hentici fuit, & quicquid in futurum quocunque modo diuinis vel humanis legibus cogruo tua charitas, quorumcunque fidelium acquirere poterit. Statuimus itaque per huius nostri Priuilegij decretalem paginam, ut nulla vnquam, cuiuscunque dignitatis, gradus, vel ordinis magna paruaq; persona, audeat & presumat, ipsam Ecclesiam aut religiose famulantes ei villo modo inquietando molestare, aut de suis mobilibus vel immobilibus, temerario ausu discutere, quoniam dignum est, ut qui continuo obsequio in Christi solius militia exercitantur, indeficientis nostra inspectionis salubri munimine protegantur. Vnde auctoritate Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, & Beatorum Apostolorum Principum Petri & Pauli, affectui sanctæ deuotionis tue, Charissime Confrater; gratanti animo annuentes statuimus, & sub interpositione perpetui anathematis, ac diuini iudicij obseruatione precipimus, ut Tua & hæc Nostra eadem, ad augmentum præfata Ecclesie perpetualiter confirmanda, statuta, inuiolata permaneant. Si quis igitur, quod non optamus, huius nostre decretalis Priuilegij pagina, temerario ausu violator existere, & sanctæ Sedis Apostolica contumaci rebellionem decreta corrumpere presumpserit; sciat se perpetua maledictionis anathevitate damnandum, & cum diabolo & satellitibus eius æterni ignis incendio cremandum, nisi forte respuerit, & Deo & prædictæ Ecclesie condignè satisfecerit: qui verò piâ deuotionis intentione conseruator extiterit, peccatorum suorum omnium, precibus Beatorum Apostolorum Principum, consequatur veniam, & cum omnibus diuina legis obseruatoribus, æterna beatitudinis promereatur gloriam. Scriptum per manus Octauiani sacri Scriniij & S. Romanæ Ecclesie Notarij, Calendæ Maij, Indictione xij. Anno Domini nostri Iesu Christi M. L. V. IIII. per manus Humberti S. Ecclesie Syluacandide Episcopi, & Apostolica Sedis Bibliothecarij: Anno primo Pontificatus Domini Pape Nicolai secundæ, Indictione duodecima.

Deni-

Denique quæ veteri Monasterio Bravilerensi olim B. Richeza Liberalitas liberaliter contulerit, ipsum hodie restatur regium Monasterij ædificium, quod destructis veteribus muris, ipsa potissimum suis sumptibus de nouo excitauit, quin immo donationes à parentibus suis factas, non solum ratas habuit, sed & iis alia quædam, ac pagos integros liberaliter adiecit, prout sequentes referunt literæ.

Priuilegium Domini Henrici III. Regis
 seu Imperatoris super Clotteno aliisque bonis
 in tractu Mosellano datis ad
 Braviler.

IN nomine Sanctæ & Indiuidue Trinitatis; Henricus diuina fauente clementia Romanorum Imperator Augustus. Si locis Deo dicatis, quibus beneficia non conferimus, saltem ab aliis fidelibus Christi tradita confirmauerimus, diuinitus nos procul dubio remunerari confidimus. Quapropter fidelium nostrorum, tam presentium scilicet, quam futurorum magnitudo comperiat, qualiter quadam Domina venerabilis Richeza nomine, Regina quondam Poloniæ, prædium suum Clotteno dictum cum aliis locis subternoratis, id est Coechenheimb / Ebre / Brembe / Asche / Masbrech / Veruus, Canelach / Witre / Pulego, Cochemo / Conde / do / Wette / & Kyle / Endrich / Lugenradt / Dreise / & Ottingin, cum mansis & mancipiis, & cum omni integritate ipsius, in villis, in arcibus, in mansionibus, in vineis & arpennis, in syluis & in agris, in pratis & aquis, aquarumq; decursibus & in pascuis, vitis & inuis, terris cultis & incultis, exitibus & redditibus, quæsitis & inquirendis, & cum omnibus appenditiis suis, absque vlla sui diminutione, pro remedio anime sue, suiq; fratris bonæ memoria Ottonis Ducis, aliorumq; parentum suorum in Monasterio Bravilerensi sepultorum, liberè & integre Deo sanctoq; Nicolao ad prædictum Monasterium per manum Henrici Palatini Comitis, filij patris sui, sub cuius tunc mundiburnio manebat, contradidit. Terminum etiam & bannum eiusdem prædij sicut ipsa prius habuit à fluuio Andrida usque ad fluuium Elza ita constituit, vt nullus ibi aliquam potestatem habeat, nisi Abbas eiusdem loci, & villicus eius, quem constitueret. Quasdam etiam arpennas, id est vineas quibusdam seruiantibus suis beneficiauerit, id est Roberto Pincerne tres, Epponi de Altendorff duas, & cameram iuxta dominicam curtem Adelberto fratri VViboldi duas, Embrichoni de Geldesdorff duas, Aufriao Cleri-

B. Richeza
 eleemosy-
 na.

Otto Dux
 Henricus
 Palatinus
 Fluuij Andri-
 da & Elza
 Christop. Bro-

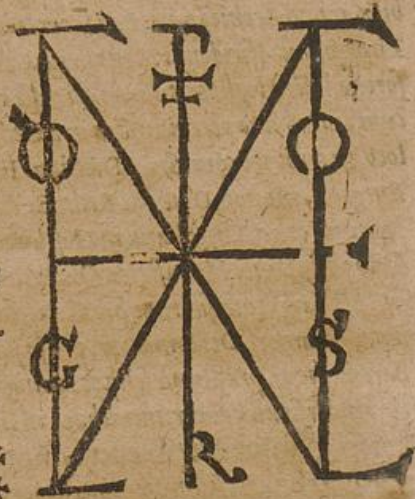
B. Richeza
 noia & feu-
 da ad vitã.

D

uentium eo suo cuius mansos cum mancipiis suis ad Luczenrode, & vnum quod dicitur
 B. Richeza Scozryein in Clotteno, Ernestoni fratri suo duos mansos cum mancipiis in Dreife,
 redeant à V Volferum etiam tradidit illuc cum sua possessione, eâ videlicet conditione, vt
 morte ad quamdiu viuant, Ecclesia bona suo beneficia habeant, post mortem verò illorum
 Bra wilerē. nullus heredum suorum quicquam de his sibi quasi iure hereditario vindicet aut
 Mancipio- possideat, sed in ius & dominium S. Nicolai & Abbatis ipsius ac fratrum sibi ser-
 rû cōditio- uentium redeant, vt quod Abbas utilius sibi ac fratribus inde iudicauerit, faciat
 nes matri- ac disponat. Homines etiam quos dedit S. Nicolao, ita tradidit, vt nullus extra-
 moniales. neas nisi fortè liberas, vel ex parte S. Petri Colonia ducat vxores. Si autem alienas
 NB. Malmū- acceperit vxores, omnis hereditas eorum, & vniuersa qua possident, ad S. Nicolai
 dariēses habēt cedant Monasterium, & nullus heredum suorum in his quicquam habeat;
 in Clottē villā Si verò ex potestate S. Petri Colonia vxores duxerint, filij eorum iterum accipiant
 dictā S. Petri, vxores ex potestate S. Nicolai, quod si non fecerint, omnis hereditas eorum, &
 ad quā quoq; omnia que possident, ad S. Nicolai & Abbatis redeant dominium. Eadem verò
 multa spectat rogante Abbas Tegeno predicti Monasterij idem ei pradium promisit, cui benefi-
 mancipia. cium postquam ipse illud in suum redegerat dominium, cui statim curtem Caueda
 Tegeno & familiam quinque libras ibi soluentem, quod fuit Ellonis beneficium ad Gevverre,
 Abbas, El- tradidit; & VI. arpennas Clotteno, que fuerant Sicconi Comitis beneficium, &
 lo, Sicco duas mansuunculas, quas V Vecelinus habuit, & in quibus habitauit. Tradidit
 Comes. etiam castrum suum Chuchomo Henrico Palatino Comiti filio patris sui, eâ sci-
 Wicelin⁹. licet conditione, vt quamdiu viueret, super ipsum Clotteno defensor & Aduocatus
 Hēricus Pala. existeret, post obitum verò suum, si ipse heredibus careret, proximus hares Domi-
 tinus, qui ha- ne Richeza Regina, aduocatiā super eadem bona haberet, si verò & ipsi heredes
 buit priuignū defuerint, Coloniensis Archiepiscopus eandem aduocatiā tribuat, cuiusque
 Siffridū Bra- Abbas & Fratres petierint; Sicconi verò Comiti, qui eandem aduocatiā à Pala-
 bantinu, con- tino Comite predictā Regina Richeza potente suscepit, tale seruitium tribus tan-
 ditior Lacensis tum temporibus anni, sibiq; succedentibus aduocatis constituit, scilicet vt ad v-
 Monasterij. numquodque placitum detur aduocato modius vnus tritici, & vnus siliginis, &
 Archps Co solidi quinque leuis moneta, pro carne autem porci vel ouis quinque solidi leuis mo-
 lon. Aduo- neta valentes, & tantum vini detur, quantum ad istud seruitium conueniat,
 catus Co- modij quinque auena, id est ad duo placita modij decem auena. In natali verò
 cheimēsis. S. Iohannis Baptista, in prato quod vocatur Humur, pabulum ei detur in gramine,
 Sicco Co- addito vno modio auena. At si villicus vel de adificiis, vel de agriculturâ placi-
 mes. tum ibidem habuerit, nullam inde partem vel iusticiam quærat aduocatus, simi-
 liter & de placito quod vocatur Budinck. Hanc autem traditionem, cum monetâ
 & mercatu, per manum Henrici Palatini Comitis, sub cuius tunc mundiburnio
 Hermānus manebat, in presentia nostra & Domini Hermanni sancta Coloniensis Ecclesia
 2. Archieps. vene-

venerabilis ac p̄j Archiepiscopi muleorumq; Principum regni fecit. Quam Abbas
Tegeno eiusdem Monasterij & Sicco p̄satus Comes & Aduocatus ibidem susce-
perunt, nostram Imperialem flagitantes clementiam, vt eadem bona Deo sanctoq;
Nicolas confirmaremus; & vt nauibus & bonis, Abbatis & Fratrum, & familia
de Clotteno & Mese nich, per alueum Rheni siue Mosella, quotiescunque necessitas
poposcerit, liberum ascensum & descensum sine aliqua exactione thelonij tradere-
mus, quorum petitioni annuentes chartam hanc inde conscribi, manuq; propria
vt subius videtur corroborantes, sigilli nostri impressione iussimus communiri.
Quam si quis infringere tentauerit, ad primum iram Dei, sanctiq; Petri, simulq;
omnium Sanctorum incurrat.

Signum Domini
Henrici Tertij Regis
Inuictissimi Secun-
di Romanorum
Imperatoris
Augusti.

CR

VVinthericus Cancellarius vice Bardonis Archicancellarij recognouit.

Dat. X. Kalend. Augusti, Indictione IV. Anno Dominica Incarnationis M. L. I.

Anno autem Henrici Tertij Regis, Secundi Imperij ordinationis eius XXIV.
Regni vero XIII. Imperij V. Actum Comphynge feliciter Amen.

Cuius rei testes sunt Hermannus Coloniensis Archiepiscopus, Henricus Comes
Palatinus, Sicco Comes, Starchri Comes, Gerardus, Berengerus, Gozwinus,
Rutgerus, Embrico, Eppo, VVinboldus, Auffridus.

Priuilegium Domini Henrici III. Regis
seu Imperatoris de Prædio In Bruvviler, & de Sylua &
aliis bonis prope Coloniam donatis.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis Henricus diuinâ fauente Clementiâ
D 2 Roma-

1052.

Erefridus. Romanorum Imperator Augustus. Notum esse volumus cunctis presentibus, quam
 futuris, qualiter Ere^{fridus} beata memoria Comes Palatinus, una cum coniuge sua
Marhildis. Domina Marhilde, Abbatiam in loco qui vocatur *Druwotre* construxerunt, quam
 secundum quod a Domino fuit eis inspiratum, compositam & ordinatam posuerunt,
Mundiburniu S. Petro Colonia, scilicet ut Abbas loci illius, annis singulis trium
 Colonensium monete denariorum pondus auri, quod lingua vulgari *mancus* appellant,
Census S. Petri. unum ad altare B. Petri persoluet pro cęsu, sicque Monasterium illud in perpetuum cum
 vniuersis appenditiis suis ad cetera liberum, sub tutela Beati Principis Apostolorum,
Hermannus Archieps. ab omni posteritate permaneret intactum; postea defunctis supradictis Principibus,
B. Richeza. filij eorum Hermannus scilicet charissimus noster sanctę Colonensis Ecclesie venerabilis,
 ac pius Archieps, nec non sorores eius, D. Richeza Polonia quondam Regina, ac
Theophania. Theophanu Asnydensis Monasterij Abbatissa; Hi, inquam, parentum suorum succes-
 sores, edocti a legis peritis, irritari posse traditionem illam supradictam, Monasterium
 cum omnibus eo pertinentibus in hereditarium sibi ius legibus postularunt, quibus
 loco & tempore concessis, Dominus Hermannus Archiepiscopus cum Aduocato suo
 Rutgero, nec non Domina Richeza cum Aduocato suo Gerardo in Puderbrunnon,
 Domina quoque Theophanu in Goselare in meam venerunt presentiam, legem de pra-
 dicto postulantes Monasterio. Quibus, in mea presentia placito iudicio, legibus discus-
Adiudicata sis, filij parentum suorum hereditatem Principum obtinere iudicis. Sed mox ti-
hereditate more & amore Dei commoti, pro se suorumque parentum aeterna memoria, eandem
Religiosis hereditatem, praefatum scilicet Monasterium, cum omnibus aliis locis subternoratis
 reddant. & vniuersis ad hoc pertinentibus, id est *Louenich / Dremysdorff / Kunigso*
Brawiler *Dorff / Danhwilre / Blebene / Kyrdorff / Sintere / Mannede / Rhindorff /*
& 10. pagi *Slenderhagen* cum omnibus appenditiis suis, hoc est vtriusque sexus, mancipiis, lo-
 dantur **Re-** cis, edificiis, terris cultis & incultis, viis & inuis, pratis, pascuis, syluis, venationibus, a-
ligiosis. quis aquarumque decursibus, molis, molendinis, piscationibus, exitibus & reditibus,
 quę sitis & inquirendis, cum omni utilitate, quę vllō modo inde provenire poterit.
Termini Dominus Hermannus Archiepiscopus, & Domina Richeza in Puderbrunnon, Do-
districtus. mina verò Theophanu paulo post in Goselare rata ac perpetua traditione S. Petro Co-
 lonia in perpetuam proprietatem absque omni exceptione cum Aduocatis suis in ma-
 nus Christiani Aduocati sui, tam liberum ab omni seruitute donando tradiderunt,
 quam prater Abbatem & Fratres eiusdem loci nulli hominum, in aliquo iure te-
 neatur obnoxium. Terminum etiam ac banuum eiusdem praedij praedicto Monaste-
Arnafa fl. rio, sicut eorum progenitores habuisse noscuntur, designantes a via, quę dicitur
Erst. *Jatopswech* vsque ad viam *Hespath* / rursusque a via *Hespath* ad viam re-
 giā, & a via regia, per cursum riuuli, qui dicitur *Bispach* vsque trans fluiuium
 qui dicitur *Arnefe* / ita constituerunt, vt nullus ibidem aliquid iuris vel potestatem
 habeat,

fiat præter Abbatem ipsius loci, & villicum quemcumq; statuerit. In eodem quoq; Quatuor
 pradio quatuor sylvas, quarum nomina sunt **Widehowe / Hanepure / Assp / &** sylva dan-
Brom eidem Monasterio cum omni sua integritate contulerunt, quarum duas id est tur.
Wiedehowe & Hanepure illi solummodo familia Ecclesie qua censu soluit ad
 subleuamen concesserunt; ita tamen vt nullus extraneus aliquid iuris in eis habeat;
 porro duas reliquas id est **Assp & Brom** liberè & integrè ad Camera Abbatis cõ-
 stituerunt: Cui etiã Abbati singulariter duas paludes, vnã inter **Syntere & Gles-** Duæ palu-
sene / alteram circa fluuiũ **Arnefe** à sylua quercæ, vsq; ad pontẽ **Turre** / tali iure des dantur
 tradiderunt, vt nemo in his præter Abbatem aliquam potestatem vsurpare præsu- Religiosis.
 mat, neq; aliquis ibi excepto Abbate, & fratribus piscari audeat; præta quoq; qua
 ipse **Ezzo Comes Palatinus** tunc habuit, vel **Abbas & fratres** eiusdem loci, acquirere
 potuerint, in illis terminis qui vulgo dicuntur, **Eoppelen / Wede** / quorum ter- Prata Ec-
 minorum duas **Sancto Petro** dedit, vnum in **Thoneburgh** / alterum circa ripam clesie & Re-
Arnefe / tali eos pace habere decreuerunt, vt nulli penitus quicquam iuris inde face- ligiosis
 re compellantur. Sylua etiam qua præ magnitudine die **Dele** nũcupatur, **D. Ezzo** concessa.
 memoratus & frater eius **Comes Ezelinus** dum communi vtilitate possiderent eandẽ Arnefe flu-
 vtilitatem parcientes, ob remedium suarum animarum duobus canobis tradiderunt: uius.
Com. Palat. suã quidem patre **S. Nicolao** in **Bravviler** frater verò eius suã **S. Cornel-** Sylua Ville
lio cũ pradio **Bercheim**; hanc vtrobiq; legẽ statuentes, vt nullus in prædicta sylua ali- datur ex-
 quid potestatis aut iuris habeat, præter supradictorum canobiorũ patres, & mansio- nobijs.
 narios illos, qui in bonis Ecclesie destructa resarcire, & cõmunire debent, vel quibus Ezzo vel **E-**
 ipsi Abbates per misericordiã concesserint; nullus aut extraneorũ in eã aliquid quasi **renfridus &**
 per iusticiã, vsurpandi licentiam habeat, præter illos tantũ, quos prædicti Abbates in **Hezzelin**
 illam persolueno sibi frumento consignauerint, qui vulgo dicuntur **V Verlude**, eã ta- Comites.
 men conditione vt si ipsi homines, aliquid contrarij admiserint, liceat ipsis Abbatibus **S. Cornel.**
 eos inde expellere. & alios quos voluerint pro eis admittere, si quis aut absq; eorum ad **Indam**
 concessione aliquid in illa sylua præsumserit, & forestarius Abbatis in **Bruwille** Bercheim
 hoc deprehendens aliquid pro pignore detinuerit, vtriq; Abbates ex equo potiuntur Leges fo-
 eãdem vicissitudine custoditã, ex parte Abbatis **Sancti Cornelijsi** forestarius ip- restaria.
 sius idem deprehenderit, simili modo partiendo, nec suis aduocatis inde aliquid da-
 re aut respondere tenebuntur. Venerabilis itaq; **Archiepiscopus D. Hermannus**, suãq;
 sorores prænominate tam piã ac sanctam imitati deuotionem, & factam ab eo
 traditionem approbantes, dictã syluam cum suis vtilitatib; præfato cœnobio adiece-
 runt eã ratione quod tam caminata Abbatis quam fratru officinis, id est coquina, pi-
 strino, infirmoru domibus, vel vbicunq; iusta ordinatione fratru necessitas postula-
 uerit vsus necessarius in perpetuũ inde proueniret. His ita per omnia, perinde & distin-
 ctè psecutis, & traditione legitima atq; cõpetite peracta, ritug; legali Col. Ecclesie p-
 priis.

Exemptio Regia. prietate confirmatâ, ipsi qui tradiderant nostram adiuere Clementiam, rogantes ut eam loco prædictæ libertatis gratiam statueremus, quatenus ab omnium præsentium ac futurorum tant Pontificum quam Regum seu Imperatorum, liber dominatu latius tam pro nostrâ quam pro ipsorum salute vacaret. Quod si etiam Abbas loci ad Dominum migrauerit, & est infra locum Frater idoneus, electum à Monachis Archiepiscopus Abbatem constituat; si verò secum non inuenerint, inter alios Archiepiscopi Monachos Patrem eligat Monasterij, qui ab Archiepiscopo ipsum ordinante præficiatur, Archiepiscopus quoque Abbatibus consilio Aduocatum constituat, dum Abbas idoneum velit, sub quo nequaquam alius fiat, quem secundum vocant Aduocatum; hæc eorum petitionem iustam ac piam agnoscentes, annuente simulq; regnantibus Domino Hermanno tunc temporis in Vrbe Sanctâ pio ac venerabili Archiepiscopo, qui & ipse traditionem fecerat, Aduocato quoque Domus S. Petri Christiano præsentis atque assentiente voluntati eorum præbimus assensum, loco illi scilicet Bruvillare, prænominatam Abbatia libertatem statuentes; Atque ut rata & inconuulsa mansat in perpetuum, chartam hanc libertatis ei conscribi, manuq; propria ut subius videtur corroborantes, sigilli nostri impressione iustam insigniri, quam si quis infringere tentauerit, ad primum iram Dei, sanctiq; Petri, simulq; omnium Sanctorum incurrat, sciatq; se compositurum auri purissimi libras centum, nostra Camera medietatem, Archiepiscopo alteram medietatem.

Signum vti supra pag. 27.

Priuilegium aliud D. Henrici III. Imperatoris seu Regis de Prædio in Bruvville, &c.

Hermānus Archiepū. Richeza Regia. **Donatio & approbatio Brauilenſis.** **I**N nomine Sanctæ & Indiuina Trinitatis. Henricus diuina fauente Clementia Romanorum Imperator Augustus, Notum esse volumus præsentibus & futuris, quod charissimus noster Hermannus sanctæ Colonienſis Ecclesie venerabilis ac pius Archiepiscopus, necnon soror eiusdem Domina Richeza Polonia quondam Regina, ad nostram accedentes præsentiam, Abbatiam in loco qui Bruvillare dicitur, à suis parentibus Domino Erenfrido scilicet, Comite Palatino, & sua coniuge Domina Mathilde primum fundatam, dehinc post decessum eorum ad ipsos iure hereditario deuolutam, ipsum etiam prædium Bruvillare cum omnibus appenditiis suis sicut ab ipsis deuotè Deo sanctoq; Nicolao traditum, ac pia dispensatione primum fuerat constitutum, sibi in ius hereditarium legibus postularunt. Quibus in mea præsentis placito indicto, legibus discussis, filij parentum hereditatem iustitia dictante per sententiam Principum obtinuerunt. Qui amore & timore Dei commoti, pro se, suorumq; parentum, fratrum & sororum, in gremio eiusdem Ecclesie sepultorum, æternâ memoriâ, dictum prædium Bruvillare, cum omnibus appenditiis suis, & cum

& cum omni integritate scilicet, in agris, in pratis, aquis, pascuis, syluis, Deo ac piis-
 simo Nicolao, & Fratribus ibidem Deo seruientibus perpetuo possidendum secundum
 definitionem, ac liberam parentum suorum traditionem pari deuotione contulerunt.
 Terminium etiam & bannum ipsius predij, predicto Monasterio, sicut eorum pro-
 genitores habuisse noscuntur, designantes à via qua dicitur Zaicpsweg / vsque ad
 viam Neßpach / rursusq; à via Neßpach / ad viam regiam, & à via regia, per
 cursum riuuli, qui dicitur Bischoch / vsque trans fluium qui dicitur Arneß /
 ita constituerunt, vt nullus ibidem aliquid iuris vel potestatis habeat, prater Abba-
 tem ipsius loci, & villicum eius quemcunque statuerit: pro abundanti quoque cau-
 tela B. Petro sancta Coloniensis Aduocato Ecclesie summo Patrono, idem Monaste-
 rium dictumq; predium in proprietatem, absque omni exceptione, in manus Chri-
 stiani Coloniensis Aduocati, rata ac perpetua donatione tradiderunt, quatenus idem
 locus ab omnium presentium & futurorum, tam Pontificum quam Regum seu Im-
 peratorum liber dominatu letius, tam pro nostra quam pro illorum salute vacaret.
 Verum quod plerumque accidit, seruos Dei aut perfidorum violentiis opprimi, inui-
 rijs seu damno fatigari, cauto deliberationis moderamine constituerunt, vt Colo-
 niensis Archiepiscopus de consilio ac voluntate Abbatum dictæ Ecclesie Aduocatum
 preficiat, dummodo Abbas idoneum velit, post quem qui secundus dicitur Aduoca-
 tus, nullo modo subrogetur; de seruitio etiam quod exhibendum erit huiusmodi Adu-
 uocato, sic ordinauerunt, scilicet, vt tribus anni temporibus, quibus legitima placita
 obseruanda erunt, cum viginti equis Aduocatus in locum veniat, & prima nocte
 qua venerit, sequentiq; die seruitium ei Abbas tribuat, vt tantum sufficiat, dehinc
 manè scilicet tertia die prandium solummodo recipiat, & recedat. Ipse quoque Adu-
 uocatus caueat, ne super statutum sibi seruitium superfluum aliquid exigat, vel re-
 quirat. Si verd plures secum adduxerit, in Abbatum erit arbitrio, ipsis aliquid au-
 nihil dare; familia quoque eiusdem Ecclesie obseruet placitum eiusdem Aduocati
 tribus anni temporibus & non amplius. Quoties verd Abbas, vel sius villicus a-
 pud Bruvvilre, vel quolibet in loco, infra terminos Abbatis placitum habere voluerit,
 quod vulgariter Bedung dicitur, id sue sit potestatis, nihilq; in tali placito Aduo-
 catus requirat, aut vendicare presumat: Huius igitur constitutionis paginam, qua
 ad instantiam supra memorati Coloniensis Archiepiscopi & sue sororis Domine Ri-
 cheze Regina, in Nostra Primorumq; regni presentia, iuste & rationabiliter ordi-
 nata est, vt rata & inconvulsa in perpetuum permaneat, manu propria vt subius
 videtur, corroborantes, Nostri sigilli impressione iussimus insigniri. Quam si quis
 infringere tentauerit, Dei omnipotentis sanctiq; Petri & omnium Sanctorum in-
 currat iram, & vt violator Nostra Constitutionis perdat advocatiam illam, sciatq;
 se com-

Termini iu-
 risdictionis
 Brauile-
 rensis.

Christianus
 Aduocatus
 Coloniensis.

se compositurum auri purissimi libras centum, nostra Camera medietatem, Archiepiscopo alteram medietatem &c.

Signum vti supra pag. 27.

B. Richezæ Reginæ diploma de sua donatione quorundam mansorum & mancipiorum.

Religiosis
cedunt mā-
si & man-
cipia B. Ri-
chezæ.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Notum esse volo tam presentibus quam futuris, quod ego Richeza Regina, postquam frater meus beata memoria Otto Dux medietatem Bravvilerensis pradij, quæ annuente fratre nostro Hermanno Archiepiscopo, iam in vsus nostros transierat, pro anima sua, & pro parentum suorum ibidem pausantium æterna memoria Deo sanctoq; Nicolao reassignauit, pro illo paulo post defuncto, aliqua etiam de meo chartula huic indita, monasterio illi statui addere, velle habens bonum adhuc ampliora, si vita comes fuerit, conferre, quod illic locum sepulturae meæ iuxta matrem meam elegi Deo volente Auffridum videlicet Clericum meum cum xiiij. mansis ad Dürrenrode / & mancipijs suis & cum iij. carradis Schet & vvin à Clotteno. Et insuper fratrem eius Arnoldi / cum beneficio, quod habet Dreife / id est ij. mansos, cum mansis & mancipijs suis. Ruotpertum Capellanum meum, & Embrichonem ministrum meum, cum beneficijs suis quæ post mortem eorum deputavi ecclesiæ. Amborum verò assiduâ petitione deuicta, voluntati eorum assensum præbui, ab hac eos donatione absolui, ac pro eorum commutatione alios subternotatos cum beneficijs suis ibidem assignaui. VVolphardum scilicet & cum suo & eo quod dedit Adelgerus filia sua, vxori eius plus ij. mansis; Huczonem fratrem eius cum dimidia, Vniconem ad Seldestorff / cum ij. mansis, & terra de Seelanden / & molendino, VVendechem ad Aldendorff / cum manso, VVipertum cum dimidia, Ezzelinum de VVrmerstorff cum iij Ezzelinum ad Mechletenheim cum dimidia Ruotpertum & Azerris ad iij denariatas cera, Milonem Clericum cum iij parte Ecclesiæ, Ruboldus Rode, Vulfere cum possessione suâ; Ea autem ratione dedi eos, vt ipsi & omnis successio eorum, soluant singulis annis duas denariatas cera ad Ecclesiam ipsam; Beneficia verò quæ habent, vt post mortem eorum non ad filios, aut filias, sed in census redacta, statim in vsus Deo illic seruientium transeant, hoc modo vt per singulos annos in anniuersarijs nostris de fratrum plenâ refectioe nostra augmentetur memoria & vt per circulum anni saltem solemnibus diebus ex ipso eorum exhibeatur cæna. Qui ergo ex his aliquid commutauerit vel in vsus alios quam statui transtulerit ex elemosyna mea peccatum gi ande se contraxisse nouerit, quæ causa cum ad defensores ecclesiæ peruenerit, forte Deo volente irrita erit, & ipse perpetuæ maledictioni subiacebit. Subnecto quoq; quoniam iam dictus minister meus Embricho, post aliquot annos pœnitentiæ ductus,

ductus, possessionis sua qua **Geldesdorff** dicitur, quæ am ipse & vxore eius **Douerranna**, me donante propriam habebant, post mortem eorum **S. Nicolaum** heredem instituerunt, & à **Tegenone** Abbate aliam ad **Budeltchoue** vtramq; iure precario habendam quam diu vixerint susceperunt, & mansum vnum ad **Selpenho** de soluentem quinq; solidos, & duos castratos gallos, & modum tritici, in anniuersarijs suis singulis annis, ad refectiorem fratrum addiderunt; possessionem etiam **Ditunge** dictam, quæ data est pro anima **Henrici Comitis filij** fratris mei **Ludolphi** subiungo, monens vt ex ea fiat memoria charitati & elemosyna in eius anniuersario, mansum quoq; vnum & x iugera ad **Wisteberge** / qua **Ruotgerus** aduocatus minister patris mei, pro anima sua dedit, & xv iugera cum mansiuncula xxiiij. denariorum ad **Napersee** / qua vxor eius **Vazela** addidit, partemq; terra ad **Bacherendorp** quam **Chuno de Dwestirche** communem **S. Nicolao** & **S. Heriberto** obtulit, pro anima sua, cuius medietatem **Eppo de Aldendorp** ab Abbate **Ellone** prestari impetrauit sibi quam diu viueret habendam. Nulli autem heredum suorum, post mortem suam relinquendam litterulis his adicio, vt eorum omnitempore non negligatur commemoratio sui. Quæ ne posteros lateant hanc cartulam sigillo nostro insignitam fieri iussi, & testibus subscriptis corroboratam fore censui, **Henrico** Comite Palatino, **Ruotgero** aduocato, **Gerardo** Comite, **Guosvino**, **Storckero** Siccone Comite, **Ruodperto** Capellano, **Emricone**, **Eppone**, &c. Datum vij. Idus Septemb. Anno ab Incarnat. Domini **M. LIV.** Indictione vij. Regnante **Henrico III.** Romanorum Imperat. **Augusto.**

NB. Sigillū
B. Richeze.

Aliud diploma liberalitatis **B. RICHEZÆ** Reginæ.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Sicut Religiosa ac pia semper parentum sollicitudo quodam affectu dilectis filijs non solum in temporalibus ad præsens, sed etiam de mansuris providere debet in futurum: sic deuota filiorum successio rationabilia parentum Deoq; placita instituta non tantum debet inconvulsa custodire, verum ad instar seruorum fidelium sibi creditum à Domino talentum geminanda per opera misericordia & semper ad meliora proficiendo æterna retributionis premium fiducialiter expectare, Inde est quod ego **Richeza** Polonia quondam Regina, post decessum Patris mei Domini **Erenfridi** illustrissimi Comitis Palatini & Matris meæ Deo deuotissima **Mathildis**, **Brauvvilerensi** cænobio ab ipsis primum fundato paterne donationis intuitu debitam cupiens exhibere reuerentiam, possessiones ad ipsum prædium **Brauvviler** pertinentes, cum villis, agris, mansis, mancipijs, syluis, pratis, pascuis, molis, molendinis, aquis aquarumq; decursibus, questis & acquirendis, in ipso termino constitutis, **Klotena** etiam super **Mosellam** cum suis

E

appen-

appenditijs Mesenich & Nite cum omnium integritate. Sicut Pater meus ea iure proprietatis legitime & pacifice possederat, & iam dudum viuus & incoluimus pro remedio anime sue, & Matris mee defuncte, presato monasterio cum filiorum consensu libere tradiderat. Quemadmodum in Priuilegio Domini Piligrimi venerabilis Coloniensis Archiepiscopi continetur, hac inquam Deo sanctoꝝ Nicolao consignata secundum Patris mei constitutionem, non solum rata & inconuulsa custodire curauimus, verum etiam de meo Patrimonio ad huc mihi superstite, Christum faciens heredem, ob sempiternam parentum & fratrum meorum in gremio eiusdem Ecclesie sepulcorum meoꝝ memoriam D. Nicolao Presati Cœnobij Patrono arpennas xxxj. in Cloteno perpetuâ traditione adieci, mihiq; in eodem loco post decessum meum locum requietionis & sepultura destinando prouidi, si quis autem hanc mea constitutionis paginam infringere, vel ausu temerario violare presumpserit, iram Dei Omnipotentis & Beati Petri Principis Apostolorum, Sancti Nicolai & omnium Sanctorum incurrat, & nisi mature respiscat auctoritate Patris & Filij & Spiritus Sancti perpetuò anathemati subiaceat, verum ne quis huic libera mea traditioni in sua simplici veritate derogare possit, in futurum contra perfidorum Machinationes presens scriptum sigilli mei impressione munire, ac roborare curauimus testibus Idoneis, qui hac viderunt, & audierunt subternotatis. Nomina testium Henricus Comes Palatinus, Ruotgerus aduocatus, Gerhardus Comes, Gosvvinus, Storchero, Sicco Comes, Ruotpertus Capellanus, Embrico, Epopo, VViboldus, Ansfridus, Henno, data vij. Idus Septemb. Anno ab Incarnat. Domini Millesimo 51. Indictione iij. Regnante Henrico Tertio Romanorum Imperatore Augusto.

Diploma S. Annonis de liberali donatione oppidorum Salevelt & Coburg per B. Richezam Christianissimam Reginam.

IN Nomine Sancte & Indiuidue Trinitatis, Anno secundus diuinâ prestante misericordia Sancta Coloniens. Ecclesia Archiepiscopus. Consideramus ergo, quod fecit mihi Dominus magna qui potens est, anxius factus sum, pro eo quod vix inuenirem quid retribuere Domino pro omnibus qua retribuit mihi: his curis astuanti mihi diuina pietas viam aperuit qua pergens, eo quod desiderabam attingere posse speraueram, scilicet vt ampliando Ecclesiam dono Dei mihi commissam his quibus me precesserunt viris toto pœne orbe terrarum, tum sanctitate tum patrimonio, cum generis claritate conspicuis, & vt pace illorum dicam me studiosius operantem, parentibus illis factam esse, dicere non formidem. Inde occasione datâ Dominam Richezam

Regi-

Reginam super quibusdam prædijs Saleueldi videlicet & Roburgh / quatenus de his precariam consentiens, ea sancto Petro Colonia traderet, conuenimus. Quod cum in aditu primo parum ad votum responderet, voluntas Dei suis ut non longo post tempore, quod querebamus prosperum ac felicem haberet exitum. Vnde notum esse volumus cunctis tam futuris quam presentibus, Domini Dei, & Sancti Petri fidelibus, qualiter Starckhare quidam vir ingenuus & Comes, miles ipsius Regine præcepto atque petitione Domina Sua Saleueldi / castellum cum omnibus & Vniuersis ad hoc pertinentibus terris ac syluis forestis atque piscationibus, pratis, pascuis, & familijs, & quicquid ipsa proprietate habere visa est exceptis seruientibus Sancto Petro Colonia ad usum Archiepiscopi Christiano Aduocato tradidit iure perpetuo possidendum: eo videlicet tenore, ut ipsius prædij vsus fructum Domina Richeza vsq; in finem vita sua teneat, ea quoque ratione ac firmissimo interdicto, ne vnquam aliquis Archiepiscoporum per concambium, vel cuiquam in beneficium dando Salefeldt vel ad hoc pertinentia à Dominatu suo faciat alienam, nisi forè quantum nos cum eiusdem Regine consilio, pro anima nostra nec non ipsius suorūq; parentum per monasteria Coloniae distribuendum ex ipso statuerimus. Sed & decimam vestimentorum, siue cuiusq; generis pannorum, nec non & Lodicum mellis, & cera in usum Monachorum in Brunwiltre Regina disposuit; Nos quoque pro deuotione Christianissima Regine, non multa quidem à nobis querenti, quantum tamen ipsa proposuerat in precariam eius concessimus; has videlicet villas dominicatus nostri, ei tradentes vsq; in finem vita sua, cum omni vtilitate possidendas, Bedtebach / Brigenheim / Wickolo / Woffendorff / Wuoter sheim / Blasheim / Zuouero. Insuper annis singulis centum marcas argenti, de Camera nostra, qua omnia eo tempore facta sunt, ut si quis vel Rex, siue Episcopus, siue ipse ego, vel aliquis successorum meorum de his omnibus ei aliquid minuere, vel aliquo modo mutare nisi ipsa petente tentauerit, odium Dei & S. Petri incurrat, ipsaq; sit potens Saleueldi & omnia ei per continentia recipere, eisq; ut proprijs uti. Tradidit quoq; Domina Regina, imo super dictus Comes Starckhare / seruientes quos supra excepimus omni vtriusq; generis, ad hæc prædia pertinentia, præcepto atq; petitione Domine sua, ad Altare S. Petri, sub censu duorum denariorum annis singulis, quatenus ipsi & omnis posteritas eorum, sub eâ lege permaneant, quem omnes similem censum ad altare soluant. Illud quoq; firmâ ratione constituens, ut liberis venatoribus siue cuiuscunq; generis hominibus adhanc donationem pertinentibus qua suis temporibus iura & optimas consuetudines habuisse probare poterint Anno ab Incarnatione Domini nostri IESV Christi M.L.VII. * Indictione x.vij. Kalend Iulij. Facta est hæc traditio in

NB

Alienatio
Saleueldi
annullatur
nisi in mo-
nasteria
fiat.

* 1056.

Salueldem / secundum legem & ritum gentis illius; Cuius rei testes sunt, hi astantes quidem & videntes traditionem, Otto Comes, Dilogh / Wetego / Romo-
 zzo / Herman eiusq; filius Herman / & iterum Herman Ruachart / Ger-
 wahrdt / Adelger / & iterum Adelger / Guntbere / Kathere / Wazzo / Ruo-
 dolff / Herman / Adelhart / Adelbert / Gerber / Vstro / Helmbolt / Ruoze-
 lie / Adelech / Marlog / Duicho / Bebo / Babo / Sadelher / Starckhare.
 Quando Domina Regina stans in domo S. Petri traditionem hanc recognouit, &
 Starckhare Comes ita vt in Sal fe: dt tradidit, S. Petrum ita vestiuit. Testis
 est Colonienfis Clerus, & populus, tum hi quos subternotauimus, Bertholt / Sizzo,
 Ruozgher / Adolff / Christian / Ingram / Bering / Adelger / Durahart /
 Thiemar / Herman / Arnoldt / Godefrid / Vereintz / Sigebodo / Balta-
 re / Rug / Bogwin / Wecho / Luno / Wigman / Hermann / Herwardt /
 Bertholt.

Notatio.

IN descriptionem huius diplomatis mendū
 irrepsit, nam pro ann. 1057. legendus est an-
 nus præcedēs 1056. illo enim anno indictio
 decima fuit. Deinde cū aliqui ex Epitaphio
 B. Richeza velint fatalem ei diem, fuisse 9.
 vel 12. Cal. April. anni 1057. Si annus huius
 donationis fuisset 1057. iam post tres à mor-
 te menses donasset B. Richeza Saleueldiam & Coburgum, quod ab-
 surdum foret.

Caput Vndecimum.

B. RICHEZÆ ERGA EXTURBATORES
 suos, eorumq; Legatos mansuetudo, & B. Casimiri è
 Monachatu ad diadema reuo-
 catio.

NONnulli rerum Polonicarum Scriptores, posteaquam mise-
 rum regni sui, exulantibus Regina & Rege filio, describere sta-
 tum, Sanctissimam Matronam nostram, quasi crudeliter pasta fue-
 rit subditorum miserijs, leonino prorsus dente rodunt, ac dilacerant.
 Nam ita Cromerus, de legatione agens ad inquirendum a simirum
 adornatâ ait: Oratores delecti, primores viri ad reuocandum cum luculento viatico
 & amplis muneribus, publicè contributis instructi, ad Rixam in Saxoniam profici-
 scuntur, ei dona dant, quo in statu sit res Polona, curue ipsi veniant, supplici &
 mise-

miserabili oratione exponunt. Illa implacabilis mulier aspernari preces, exprobra-
 re eiectionem suam, insultare malis miserorum, negare filium postulat a ipsorum
 facturum esse, ipsorum scelere eò redactum, ut calamitatis tadio exiliq; pudore
 in Gallias secederet, Cluniaciq; vita monastica sese addiceret.] Hæc ille.
 Verùm ego potius Dugloto Nobili è Polonia viro fidem esse adhi-
 bendam cenleo, qui à Baronio sæpe laudatus refert: RICHEZAM Refutatio
 afflictas & miseram regni Polonici vices doluisse atque misertam fuisse. calumnia.
 Ipsam vnà commemorabo. Casimiri ex monachatu reuocationem ad
 regnum. Itaque Baronius ad annum 1041. ex Dugloto sic narrat:
 Omnibus autem in Polonico regno Rempubl per desperationem deserentibus, ni-
 bilq; salutare in commune conferentibus, patria occasum cum suo exitio propediem
 venturum, arcibus aut locis palustribus & inuis Procures, & Primores operiebantur.
 Republica Polonorum vehementi & interno & externo hoste deformatâ, & ad
 extremam penè internecionem detrusâ & depressâ: cum singuli quasi quadam tem-
 pestate fuissent iactati, splendor quidam, velut è caelo dimissus pectora Primorum
 inspirauit. Primores enim & Barones Polonorum crebris tractatibus, exiguas e-
 ius & exangues reliquias saluare cupientes, de summi rerum & quoniam modo
 status prior & facies Reip. reddi posset, consultabant; & omnium quidem sententia
 congruebant, sine Rege & Principe, neque mala exorta depelli, neque ad debitum
 orâinem posse regnum reduci. In eligendo tamen & assumendo Principe, erant va-
 rij & diuersi. Quibusdam enim placebat, aut ex vicinis Principibus, aut ex pro-
 priis militibus Regem eligi. Sed hæc etiam sententia multas secum difficultates fu-
 turas & incommoda trahens, cum verendum esset, ne eligendus si de Principibus vi-
 cinus esset, principatum detrectaret: Si verò de genere proprio, ne in contemptum fa-
 scidiumq; veniret, ominabantur. Aliis placebat, ex puthum & in exilium missum ha-
 red. in & filium Regium Casimirum quarere, & omnibus modis ad regni reducere
 regimen, quo viuente certissimum esset, quemlibet iustum & prudentem Princi-
 pem, Regnum Polonia & lacerum & deforme abnuisturum, neque parui penden-
 dam prolem Regiam, cui hereditas & successio debebatur, sed immo autam spe-
 randam in Casimiro indolem, neque alium extare Principem, qui Reip. Regni Po-
 lonia æquè possit & abrogare deformitates & instaurare ruinas. Iniquum in super
 esse, Boleslai Magni primi Polonorum Regis beneficia, & in patriam & in se prasti-
 ta, oblitum iri; nepotemq; suum eo regno priuari, cuius ille virtutis sua excellentiâ
 primus diadema meruit. Hæc sententia cum ab omnibus collaudata & accepta fo-
 ret, decernentibus iudicantibusq; singulis Proceribus, Regionem Polonorum suam di-
 gnitatem suamq; statum, nisi Rege Casimiro recuperato, recuperare & tenere non
 posse. Post multos itaque tractatus, post varias iactationes, simulhates & tumultus,
 E 3 finem

finem ad hunc modum disfidis placuit ponere, modumq; statuere odii, solueq; Casimirus dignus visus est, cui Regnum legali communi voto eligendi deferrent. Quem Deus Omnipotens in sua indignationis nubilo, misericordia sua non oblitus, quasi scintillam modicam pro Polonorum restauratione gloria voluit conseruare. Pontificibus interim & Palatinis, ex quibus maximè ecclesiastico scilicet & seculari statu vniuersum corpus Consilij apud Polonos ad promouendam Rempubl. concinnatur; nonnullisq; aliis Baronibus paucis tamen admodum in Gnesnensem Metropolim iterum conuenientibus, Stephanus Gnesnensis Archiepiscopus, de CASIMIRO deligendo sententiam dixit, quem omnes sunt tacite secuti: Nuncij post hæc ad querendum CASIMIRVM designantur, & mittuntur mandato & auctoritate, instructioneq; fulciti, vt pro illius reductione queque etiam difficilia subeant, cum in eo vnico, vnica spes miserabilis patria consistat. Nuncij autem Polonorum publica executuri mandata, arreptoq; itinere, primò ad Alemanniam diuertunt, & RICHSEHAM Polonia Reginam, Mieslai olim Polonia Regis relictam, in Brunfwich degentem offendunt, cui cladum & malorum, quibus Polonia regnum pressum erat, magnitudinem, quam & ipsa ex rumoribus intelligebat, exponunt; rogantq; vt vbi terrarum & gentium filium suum Casimirum inuenire possint, eis fideliter nunciet & declaret; Regina autem RICHSEHA, etsi suas filijq; sui propter exilium illatum iniurias vltas esse gaudebat; calamitatum tamen multitudo, etiam muliebrem affectum superabat, propter quod Regno Polonia, tam miserabili & afflictio non poterat non compati, spiritusq; compassionis impulsus, viuere quidem filium Casimirum, sed in religionem sacram S. Benedicti transisse, & monachali habitu & statu in Cluniacensi Monasterio in Gallis sito, perseverantem, Regni terreni cupiditate distrahi non posse, & spe conceptâ Legatos frustrandos esse. Terruisset delatio hæc quantumcumque constantes viros; Legati tamen Polonorum, nihil eis quâ Regina pro indifficultando & succidendo eorum itinere dicebantur percussi, honorata Regina RICHEZA, de iis quæ secum ferebant muneribus, in Gallias profecti, Cluniacum tandem perueniunt, & Ducem suum CASIMIRVM monachali habitu vestitum, recognoscunt, obortoq; lachrymarum imbre, certatim in eius ruunt amplexus, felices se ac beatos astruunt, qui Principem tanto labore questum, viuum & incolumem repererint. Ad quem petita audientia & de consensu Abbatis Cluniacensis obtento (is erat Magnus ille Odilo, sanctitate præcipuus) verba faciunt: Omnium, inquit, Pontificum, Procerum & Nobilium Regni Polonia nomine ad te venimus, Princeps Clarissime oratum, qui solum Regnum nostrum in d tuum labefactatum at tollere, & decerptum reintegrare tueriq; emixè & egregiè potes, si ad Regnum Polonia te per nos reduci, & illius successionem paterna scepra tibi debi-

Legati Poloni ad B. Richezam veniunt.

B. Richeza cõpatitur Polonis.

Poloni B. Richezam muneribus afficiunt.

Poloni B. Richezæ filium Monachum reperiunt.

S. Odilo obiit 1048. Cal. Iã.

Oratio Polonorum ad Monachum Regem.

debita regere velis, neq; preces nostras, & totius patriæ, neq; labores nostros, qui te per varias regiones, nationes & populos, discurrendo quasiuimus, despectum iri sinas: Veni igitur seditiones sedaturus Polonicas & intestinas, eradicatorus illorum discordias, hostes abacturus ab eorum faucibus, & Regni tui erepturus reliquias: & alia pleraq; his addidere, qua vel truculentum Scytham quempiam ad commiserationem mouere potuissent. Quibus subiicit Author: Recognoscit CASIMIRVS Dux Regni sui Proceres, & de illorum aduentu iubilo immenso iucundatur & exultat, quid tamen agat, quem affectum, quem vultum Legatis & Proceribus Polonia, quorum aduentus causam ipsis prodentibus habebat non ignotam, exhibeat, penitus ignorat. Iam enim regulam B Benedicti professus erat, & Diaconatus gradum susceperat, alieniq; iuris & arbitrij factus, etiam communionem conuersationemq; cum Legatis, non nisi Abbate permittente, nedum regressionem in seculum nouerat sibi professionis virtute interdictam: Quæ cum Legati Polonorum Duce eorum Casimiro referente didicissent, Abbatem Cluniacensem conueniunt, congruisq; muneribus ipsi presentatis, cur & vnde venerunt, exponunt, petuntq; ob necessitates ingruentes reddi sibi suum Regem, Regni legitimum successorem. Abbas autem Cluniacensis vir ipse eruditus & industrius, prudentum & expertorum virorum communicato consilio, Polonorum Legatis respondet, se quidem ad gerendum petitioni & requisitioni eorum morem è compassione singulari, vt calamitates Polonici Regni depelli & sanari possint, beneuolum atque prouum esse, non tamen sua potestatis fore, vt & Monachum & Diaconum è religione professâ emancipet, & in terreni Regni regimine prauaricato profectibus sua tenore succedere permittat. Proinde supremum in terris tribunal, supremamq; potestatem, Sedem videlicet Apostolicam Romanam, & Vicarium Christi adirent, & necessitate publicâ Poloniæ Regni eiusq; conditione & statu summo Pontifici declarato, Principem Casimirum reddi poscerent, eâ benignitate summum Pontificem praditum esse, vt afflictorum & calamitosorum precibus non possit non moueri, & Regno cui suapte debetur miseratio, propitiationem non prestare non posse, sine verò Apostolicis mandatis, in remittendo absoluendoq; Monacho, quam grauissimè pro salute publicâ pariturum. Cluniacensis Abbatis responso accepto, Polonorum Legati, etsi illos non mediocri haberet molestia & amaritudo, quod Principem suum regulari professione, & Diaconatus officio intelligerent irretitum, duplicemq; illum nodum non sine plurimorum laborum & difficultatum interpositione soluendum: omnia tamen, etiam extrema se deuouent perpeffuros, dummodo salutem miserabili & afflictâ patriæ referre possint. Ex Cluniaco itaque facto discessu, rectori quo possunt itinere Romam tendunt, quo cum incolumes peruenissent, à Benedicto Papa nono benignam audientiam sortiti, quibus bellis, quibus cadibus & spoliis Regnum Polonia, tum ab externis, tum

Rex Casimirus Monachus Diaconus. Poloni ab Abbate petunt dimittere Regem Monachum, Abbas Polonos ad Papam remittit.

Poloni pro Rege Monacho dimittendo à pro-Papâ ad eum

Oratio Polonorum ad Papam.

à propriis, propter carentiam & exulationem stirpis Regia, vsque ad internecionem confectum sit; quibus quoque ex causis restitutio Principis eorum Casimiri, per Cluniacensem Abbatem negata sit, declarant. Atque demum Pontificem his compellant verbis: Ex te, Sanctissime Pater, nostra & totius Regni Polonici salus & restauratio pendet, tu solus patria nostra potes sanare discrimen, tu bellicum furorem inhibere, te patria nostra inuocat, te intuetur, ad te fiducialibus precibus recurrit, tua maxime interest, facili auctoritate & decreto ei prestare gloriam & quietem, salutem & integritatem, per te regionum nostrarum sanari debent vulnera, quibus prater te nemo mederi potest, vt Respublica Regni nostri Polonici, seu discordia miserabiliter prolapsa, in prosperitatem pristinam pace confecta, vigoreq; resumpto, diuinitate propitiâ, consurgat. Maturato opus est ni cito succursum fuerit de capite, de fortunis infontium, de totius in super corpore Regni actum esse.

Nec semel Papam & Cardinales petuisse contenti, frequentius petere & instare perseverabant, rogantes ne se frustratos spe abire post tantos labores fatigationesq; triste responsum in patriam referre paterentur. Compateretur summus Pontifex, benignitate paternâ, Polonorum Regno miserabilibus cladibus obruto, non aliam habenti fiduciam, quam si esset sine capite truncum corpus, sine oculis frons & facies tenebrosa. Legatione Polonorum Benedictus nonus auditâ, quid factu opus foret, aliquanto tempore cum Cardinalium Collegio caterisq; timoratis viris & iuris peritis deliberat.

Magnè difficultates in dimittendo Rege Monacho & Diacono.

Res enim vt supplicatio noua, & sine exemplo ad se delata, non parum in vtramque partem difficultatis & periculi secum trahens, alta longè indagine & deliberatione, vt dirigeretur, summum Pontificem impellebat. Nam ex Monacho Diaconoq; Laicum efficere, solemne religionis & continentie votum, transgressionis in diuinam legem facinus ingens censebatur, & laboranti afflictisq; Regno non prouidere, erat specimen patenti crudelitatis, qua à Sede Apostolica, benignam se omnium Matrem vocitante, longè abesse debet. Muebant autem tanta Sanctitatis virum facies miseranda Legatorum, vilis & obsoletus habitus, vultus supplices, demissa supercilia, & verborum humilitas. Intelligebatq; vir Apostolicus, propter defectum Regalis regiminis multas Polonis iacturas accidisse, vt pote militum dissensionem, populi concussionem Regni depredationem, fidei subuersionem, Episcoporum & Sacerdotum indignam oppressionem, virginum deflorationem, & coniugalis pudicitia contaminationem. Itaque post varios tractatus & concertationes hac in re habitas, dum plures via Polonorum Legatis à summo Pontifice proposita, vel vt dura & intolerabiles repudiarentur. Ea tantum à summo Pontifice decreta, & à Polonorum Legatis recepta est. Et tunc demum summus Pontifex Legatorum precibus annuit, & Casimirum illis precariâ Regem dedit, vxorem illi ducere, & filios procreare concessit.

Dispensatio Apostolica cum Rege Monacho & Diacono.

Dona

Dona tamen Apostolica, exempla non habentia, nec vnquam alicui persona, eue
 regioni concessa, rata esse decernit, si illa lex à Polonorum Legatis suscipienda, & per-
 petuò seruanda promittatur. Princeps Polonia Casimirus dispensante summo Ponti-
 fice, Monasterio Cluniacensi exeat, habitusq; regula, & gradu Diaconatus abdicatus,
 solutus & liber, paternum & auitum regnum instauraturus, illud resumat, nu-
 bendi & in spem Polonia Regni successores generandi habens potestatem: Sed tum
 Polonorum regiones, ac regnum in signum præstiti, per Apostolicam Sedem, acceptiq;
 in magno necessitatis sua articulo, beneficij, B. Petro & successoribus Romano Pon-
 tificibus de quolibet capite nobilium (capitibus circum scriptis) vsualem nummum
 annis singulis soluere, cesariem capitis & comam, barbaro more non nutrire,
 sed auribus patentibus, instar Religiosorum Latinorum, consuratum caput,
 gestare, & in præcipuis Christi, & Virginis Mariae Matris eius, festiuitatibus,
 panno linteo albo, in stola modum dependente, ceruicem exornare, perpetuò sit
 astrictum. Vt his tribus signis ex Monacho, & ex Diacono, Apostolica conces-
 sione & benignitate, cum aliter concretum periculum dispelli non possit, Polonus
 Regem sibi creatum, & redditum recognoscons, tam in Deum, quam religionem
 Christi, sit grator, atque deuotior. Ita eum planè veluti aucto fœnore, vt pro vno si-
 bi oppignorato votis solemnibus Monacho, eum cum reddit Ecclesia Polonos oēs qua-
 dammodo tonsura Monachos (quoad fieri lisuit) habitus schemate solemnibus die-
 bus religiosos præferentes, & annui pensitatione tributi perpetuò obligauerit.
 Quo cum nobiles omnes pariter astricti tradat Longinus, miramur quomodo
 Chromerus eâ tributi pensitatione, minime deuinctos fuisse dicat, Nobiles, neque
 Clericos sacris addictos; Ritum autem illum, vt cum sanctum Euangelium in sacris
 Missarum solemnibus inchoatur, Poloni gladium stringerent, ac mediotenus
 euaginarent, in signum prompti animi, in defensionem Euangelij, etiamsi opus sit
 armis, iam à tempore Miecislai Polonorum Regis inoleuisse Chromerus tradit;
 seruauit ista omnia populus sui natura, religionis custos, veritatis cultor & aman-
 tissimus equi. Quomodo autem his acceptis à Sede Apostolica perpetuò conseruan-
 dis decretis, Cluniacum sint reuersi Legati, literisq; Pontificiis patefactis, recepe-
 rint suum Principem, eumq; reducerint in Poloniam, à quo profligatis sceleratis,
 ipsum Regnum fuerit in statum optimum reuocatum, & quomodo ad debellandos
 hostes affuerit ei diuinum auxilium, Angelico ministerio exhibitum, idem auctor
 pluribus narrat; sed hac nobis satis ad institutum, quomodo insuper in gratiarum
 actionem Monasteria extruxerit, ad quæ habitanda suos in Gallis vocauit Clunia-
 senses, idem Author inferius scribit.] Hucusque Baronius,
 & quem affert Longinus.

Conditio-
 nes Apo-
 stolicæ dispen-
 sationis.

Caput Duodecimum.

DE MORTE ET SEPULTURA B. RICHEZÆ.

CLuniaco igitur discedens CASIMIRVS, vnà cum Polonorum Legatis, Matrem suam B. RICHEZAM Brunopoli (aliis in *Ca. lesfeld*) inuisit, à qua pretiosis locupletatus donis, & egregiâ Alemanorum equitum cateruâ stipatus, instructus viatico, recto itinere ad Henricum III. Imperatorem in B. Swiperti *Werda* (nunc *Cæsaris-Insulam* dicimus) commorantem contendit, indeq; in Poloniam profectus. Ipsiùs verò Parens B. RICHEZA cum reliquum vitæ suæ, & habitu decorasset religioso, plurimum vtens familiariter sacris Antistitibus, Pelegrino potissimum, Hermanno fratre suo, S. Annone Archiepiscopis Colonienfibus, & B. Leone summo Pontifice, vt ex archiuis insinuauit, & sacris ornasset largitionibus, ac complura excitasset templa, Anno Dñicæ Incarnationis millesimo sexagesimo tertio, die 21. (alias 1057. die 24.) Martij in *Salesfeld* Saxoniz oppido sanctè obdormiuit in Dño; ipsius reliquias S. Año Archiëps Colonienfis Colonia transtulit, cum hac ad caput ipsius & in plumbo incisa inscriptione:

Mors B.
Richeza.

Epitaphiũ
B. Richeza

Anno Dominicæ Incarnationis millesimo LVII. (MLXIII.) secundo Idus Aprilis Richeza Regina, ab Annone secundo, Sedis huius venerabili Archiepiscopo, atque præsentis Ecclesiæ Fundatore, cum ingenti totius Cleri & populi frequentia honorificè sepulta est, & per ipsum inducta Pontificem duobus ornatissimis prædiis sibi precario collatis. Nono * Kalendas Aprilis obiit.

* Aliis 12.
Cal. April.

*F. Sancto
Petro vel*

Epitaphium hoc aliter ab aliis scio lectum, atq; ex diuersa ratione computandi & æra diuersa M. S. & archiui *Brawile* ense ab illo, seu potius ab illius aliorum lectione discordare, & ann. 1063. fatalè B. Richezæ Reg. assignare. In plũbo verò fatalis quoq; diei nota ferè oculos fugit, deinde vbi lego *sibi precario*, duæ hęc literę S. P. habentur, quę etiam *sibi Pontifici vel sepultura perpetuè* explicari possunt, & alias interpretationes admittunt.

Caput XIII.

DE EXORTA LITE PROPTER B. RICHEZÆ
corpus, & quosdam census loco sepulturæ relictos.

IN historia nostræ capite 2. ex veteris Bravilerensis Abbatiæ archiuo
Innueram, B. Richezam delegisse sibi tumulum in Monasterio Bra-
wilerensi. Verum ab obitu ipsius, acris Monachos inter & S. Annonem
cæpta est cõtentio. Monachi enim piæ Matronæ desiderio satisfacturi,
exuuias apud se tumulandas afferebant: At Annonis Colonienfium
Archiepiscopi inclinatio ad Ecclesiã B. M. V. ad Gradus ferebatur, vt
eam sacro hoc pignore honoraret. Atque ex hac controuersia aliæ de-
mum pullularunt lites, de quibus vita B. Wolphelmi Bravilerensis,
septimo & octauo capitibus, apud Surium 22. Aprilis, prolixissime au-
tem in M. S. vita Fundatorum Bravilerensium. Quæ quidem si huc
transcribamus, ne quis B. Annonis honorem vocet in dubium, aman-
damus lectorem ad Cæsarij Heisterbacensis libri octauis de illustribus
miraculis caput 69. Vt tamen nostra tempestate, Ecclesiarum Præpo-
siti exemplum habeant, quanta ipsis pro domus Dei sit certandum li-
bertate, Emunctores verò & inuatores bonorum Ecclesiasticorum
vt videant, quod sæpe posteritatis iudicium sibi timendum sit, li-
bet eam manuscripti relationem hic inserere: Anno, inquit, donat Año
Dominica Incarnationis millesimo quinquagesimo sexto, defuncto pio Archipræsule
Hermanno, successit ei in Episcopatum, vir venerabilis Anno, qui quamuis
sanctæ Religionis approbatus cultor fuisset, interdum tamen proprii plus arbitra-
tus, tenax quod sentiens Richeza Re-
gina, habito prudentum apud se consilio ratum duxit esse, Pontificem beneficiis pla-
care, Veniensq; ad eum in Insulam S. Syriberti commorantem cum Imperatore, S.
Petro Salefeld & Eoburg / S. Nicolao verò Clotteno, per manum Mundibordis
sui Henrici Comitis Palatini de placito sibi ad vitam vsufructuario sub solempni dedit
traditione Vbi mox Archiantistes eodem animi voto, eademq; sententia qua S. Petro
& sibi Salefeld & Eoburg / Clotteno S. Nicolao & Abbati Tegenoni, qui præ-
sens erat, vt ipse Imperator sub diuo hoc agi iustum fore dicebat, banno suo, terribili
sub anathemate earundem rerum perpetuo possidenda confir-
mabat; Anno autem post hoc millesimo
sexagesimo primo, cum iam perfectum esset in Bravilere Monasterium, idem Re-
uerendissimus Archipræsul Anno quod sui erat officij expleturus, cum Egilberto Min-
denfi B. Richezæ

B. Richeza *de* Episcopo eo veniens & sub veneratione sacerdotum Confessorum Christi, pariterq. pontificum, Nicolai atque Medardi, eiusdem Monasterij dedicationem tertio Calend. Nouemb. consummavit, & ita vt erat sacerdos talibus indumentis insularis, aliud con-lesum restor, Cloteno specialiter, & reliqua generaliter pradia, sacro illi collata loco, struxit Mo-banno suo secundâ vice confirmavit Constructum est & aliud ex eiusdem gloriosissimast. S. Kyli sine femina atque Regina sumptibus, Monasterium, per Adalberonem V. Vittenburg. Epim. gensen Episcopum, in loco vbi S. Kyliani. sociorumq. eius sacrum extat martyrium, utpote cuius Episcopium ex eius numerosa familiarum clientela cum omnibus qua ad * alias 1075 oppidum Salsfo pertinent, regia prorsus munificentia aduictum est, verum non 9. Cal. Apr. multo post anno scilicet Dominice incarnationis millesimo sexagesimo tertio, 12 Ka-Bravvile- lend. Aprilis * apud Salsfeld ipsa d. sancta est, corpus vero eius religioso tantaq. renfes pri- femine congruo apparatu Colon. delatum est, ibidem Archipontifice insistente vantur cor- in Ecclesiam S. Mariae qua est ad Gradus, humatum est: Hac ex occasione. . . pore B. Ri- excepto quinque librarum censu, . . . Sacer Bravvilerensis locus, cheza Fun- non solum Fundatricis suae corpore, sed & Cloteno priuatus est Super datricis. quare, ex industria Abbatis & Fratrum formata, in persona S. Nicolai, S. Anno epistola, sibiq. in presentia reliquorum etiam Episcoporum missa, correptus est. Cloteno Cuius hoc exemplar est:

excipit. Nicolaus Dei Gratia Murrhensium Archiepiscopus Annoni fratri &c..

Sub noieS. Miror paternitatem tuam, propter quosdam impios, infidos ac. adultores in me Nicolai ad nescio ob quam causam mei. sic grauiter exarsisse, restitutiōne Quanto igitur excellentiorem locum tenes inter homines, tanto aspectui omnium pates, epistolâ & ideo non solum reprobabile sed etiam quoduis vel quod. agis debet esse lauda- monetur bile. Sciat autem fraternitas tua, quia fratres, qui sunt in meo Monasterio, non S. Anno. sicut tibi dictum est opibus abundant, sed multa eos sapissime constringit egestas predium autem Bravviltre quod Mathildis Deo dilecta à marito sumpsit in do- Bra wilerē. te, illud eos enutrit in pane ceruisia, sagina, & legumine, nam cetera pradia qua fes erāt ma- super sunt, nec vno quidem mense possunt panem sufficere, vini autem tanta co- lē delati a- pia est eis, vt si nimia abundantia orbem terrarum repleuerit, pro miraculo sit, pud S. An- si vltra 3 carratas meruerint, ha sunt opes nimia, quibus dicuntur fratres mei nonem. superabundare. His igitur prelibatis rogo tuam dilectionem per illam qua in- Fest rer Deum & homines charitatem, qua hereditario iure mihi relicta sunt restituere, ne ad communem Iudicem clamor meus veniat.

Otto Capell. Sed mirum dictu, Capellanus eiusdem RICHEZÆ B. Rich. quod Regina, Otto nomine, iustas sua luit pœnas perfidia, siquidem per sublatariū idem ille Otto ab eadem venerabili Regina in mandatum acceperat, vt veneran- reliquiarū do- las Sanctorum reliquias, quas in scrinio decenter ornato condiderat, post mortem nationē me- suam

suam Brunwiltre deferret, sed ille cœcus auaritiâ, earum pretio pactus prepositus vitus esset pra-
ram . . . mox, vt in Saxoniâ ad sua cum Archiepiscopo reuertitur, quadam in sylua positura gra-
ictu fulminis tactus, ab equo cui insederat, præcepit agitur, tanta autem inuendatio inter punitur.
pluuiâ tonitruum est subsecuta, vt ex eius effusione valida, attriti corporis cinere
cum arena inuoluto, sola tantum ipsius dextra manus integra sit reperta. Nihilomi- S. Anno me-
nus vero successor Abbatis Tegenonis, Dominus V Volphelmus, . . . parum proficiens ditatur resti-
tutionem)

Quæ sequuntur, ex manuscripta vita S. Wolphelmi, liber inferere. Clottensis
Post aliquot tempus Archiepiscopus Anno incidit in grauem infirmitatem, cuius Clottensis
incommoda dum vehementer anxietur, & moris articulus imminere cœpisset, municipij.
venerabilis Abbas noster V Volphelmus, visendi eum gratia adiens, & inter cetera
consolationis verba, huius rei mentionem ingerens, monuit eum piâ sollicitudine, . . .

. addens nisi per emendationem mutaret commissum perniciosum,
anima imminere periculum, cuius ille vt erat mentis ingenua, benigne suscepta ad-
monitione sciens eum virum iustum, & sanctum humiliter quidem eius se commē-
dabat orationi. spondens in proximo, aut idem bonum redditurum, aut aliud reci-
procâ vicissitudine pro eodem restitutum. His exhilaratus promissionibus, gau-
dens remeât ad propria, Domini seruus noster Abbas V Volphelmus: sed pro dolor, . . . Clotteno
immatura morte præuentus obiit. . . .] Hactenus Mica vita S. Wolphelmi, recupera-

quæ sequuntur, Mica vita Fundatorum Bravilerensium continuat: tur, sub Re-
Eo defuncto regiam presentiam, plurimo labore sui, suorumq., super hoc negotio ge Henrico
ollucitabat, deniq., tam disupto labore institit, donec Rege Henrico Imperante, præ- & admini-
ipud tamen pio Palatino comite Hermanno sibi per omnia fideliter admimiculante, culo Her-
terminante vero superdicti Archipontificis successore, Hildolpho, Clotteno recepit, manni Pa-
& exacto ab Incolis fidei iuramento, in vsum propria possessionis redegit, cuius cum latini.
fidei virtute qualis habita esset animi constantia, in quadam eius manifestè contine- Hildholp
tur epistola, cuius hæc forma est: successor
S. Annon.
Epistola S.
Wolphel-
mi ad Hen-
ricum Re-
gem.

Domino Henrico Augustorum sangui-
ne, Dei gratia, Romanorum Regi, Wol-
phelmus, cum omni Bravilerensium con-
gregatione,

Fidem, cum intentissima precum deuotione, misericordia vestra genibus pro-
uoluiti. Quod cōquesti sumus, iterum conquerimur, quia pro iustificatione, quam no-
bis fieri præcepistis frustra clamantes tedijs atterimur. Est autem querimonia nostra
super quodam pradio, quod Clotteno dictum B. Nicolao quando puer fuistis, immo
quia fuistis, est ablatum, quod quia tunc vestra non prohibuit infirmitas puerilis, a-
spiret

Miracula a
pud sepult.
S. Annon.]

Henricus
Imperator
pater Hen-
rici,

spiret Dominus vt modo corrigat auctoritas virilis, nullumq; patiatur ecclesiasti-
cam censuram infirmare, quamuis etiam dicatur miraculis coruscare. Nam cum
sint dua natiuitates miraculis coruscantium, vetus Adam, & nouus, boni maliq; li-
te gereret, inter se compugnantium, ac ex bono quidem eorum statuit nos Dominus
Deus informari, malum vero vel in B. Petro, presertim quod Christum negauit, non
debemus imitari, cur enim egressus fleuit amare, si non malum fuit Dominum suum
negare. Ex his ergo bona eorum, non mala imitari nos debere intelligitur, & mox in
eisdem miracula qua faciunt ob ea tantum qua imitatione digna sunt, fieri colligi-
tur; quod si miracula eorum nulla mala struunt, nec ecclesiasticam censuram, quod
ceteris malis aliquanto grauius est, destruunt, ergo ne miracula qua fieri dicuntur,
ad sepulturam Domini nostri Archiepisc. Annonis, nostram querelam apud Vestram
Clementiam videatur impedire. Qualiter Imperator Augustus pater vester Henricus,
pro nobis agat, dignetur Vestra Serenitas audire, nam in charta quam nobis fieri
iussit, de Domino nostro Archiepiscopo Hermanno, & suis sororibus, ita loquens: No-
stram, inquit, adiuere Clementiam rogantes, vt eam loco Brunwilre nominato,
libertatis statueremus gratiam, quatenus ab omnium presentium & futurorum, ta
Pontificum quam Regum seu Imperatorum, liber dominatu letius tam pro nobis
quam pro ipsorum salute vacaret; & post pauca.

Hanc etiam petitionem iustam, ac piam agnoscentes, voluntati eorum prabui-
mus assensum, loco illi Brunwilre nominato libertatem statuentes, atq; vt rata &
inconuulsa maneat in perpetuum, cartam hac libertatis conscribi, manuq; propria
et roborantes, sigilli nostri impressione, iussimus insigniri: quam si quis infringere
auerit, ad primum iram Dei, Sanctiq; Petri, simulq; omnium Sanctorum incur-
tat; Sciatq; se compositorium auri purissimi libras centum nostra camera medietate,
Archiepiscopo alteram medietate. Ecce si munera desideratis, Vos & Dominus
noster Archiepiscopus Coloniensis sine peccato, Caesaris edictum veriusq; cameram
ponderibus onerat immensis: si tamen iustificetur vnde nobis causa mouetur ...

Controuersiam haectenus enarratam, anno Domini Millesimo
nonagesimo, composuit hisce tabulis, Hermannus Tertius Archie-
piscopus Coloniensis.

In nomine Sanctissima & Indiuinae Trinitatis. Notum sit omnibus fidelibus
in Christo, ta futuris quam presentibus, qualiter ego Hermannus III licet peccator,
Coloniens. Archiepisc. desiderio desiderans, pro humana fragilitatis possibilitate, ini-
quitatum molimina, controuersiarumq; litigia, ex vniuersis Episcopatus nostri ter-
minis procul eliminare, statuimus, decreuimus, odibilem discordiam, diuinamq;
concertationem, qua inter duas, e nostro Praesulatu, congregationes, videlicet Canoni-
cos de Monast. S. Maria, quod est in Gradibus, & Monachos de Brunwilre diu ...
dura-

duravit, pace sequenti finit; nam cum ob prædium quod RICHEZA Regina in Clotteno habuerat, & Ecclesia qua in Bravilie in honore S. Nicolai fundata est, tradiderat, sed Dominus ac prædecessor noster Anno Archiepiscopi ad præfatam S. Maria Basilicam, postea contulerat, ex utrisque querimoniarum, crebrius infestarentur, molestis prudenti priorum, ac familiarium nostrorum consilio, nec non triusque congregationis precatam deuoto, ac assensu voluntario, deliberauimus, quatenus præfati monachi Clotteno absque iniuria contradictionis retinerent, & Canonice S. Maria bona qua in Bocklebach habuerant & Reigemage dimidiam arripennam, & mansum, quinq; solidos persoluentem, & in Euredale 18. Sols. & in Eitgritche vniuersa qua prius habuerant, tam in agris, quam in aruis in vineis ac mancipijs, omnibusque prorsus appenditijs, nec non in Sigentell 4. arripennas redderent, vnde auctoritate patris, & filij, & Spiritus S. sub interpositione perpetui anathematis, & diuine ultionis animaduersione præcipimus, asserimus, quatenus hæc Pontificalis nostre sententia decreta, perenniter statuta, inuiolatamque obseruentur tenacim memoria. Si quis ergo ausu temerario, huius nostri decreti, instinctu diabolico, corruptor violētus, existere molitus fuerit seu præsumpserit, perpetuam anathematis execratione se exauctoratum intelligat, & aeterna damnationis incendia, nisi respiscendo infesti sceleris machinamenta correxerit, nequaquam euadat. Vt autem totius contradictionis, etiam benignitatis plenam stipulationem extirparemus offendicula, hanc paginam priuilegij inde conscribi, proprijsque sigilli impressione insigniri mandauimus. Testes quoque procurauimus adhibere, quorum hæc sunt nomina: Ioannes Spiræsis Episcopus, Hermannus Præpositus S. Petri, Gerhard Decanus, Arnold Præpositus, Rudbert Præpositus, Johann Præpositus, Diederich Præpositus, Hezil Præpositus, Volfhelm Abbas, Hermanus Abbas, Isaac Abbas, Hartman Abbas: Laici Steph. Comes Gerhardt in Hochstade / Arnold: Præfectus vrbis, Adelbrecht de Sassenberge / Adolff de Monte, Adelbert de Duna, Suitger ministerialis Linest, Sigeboldt, Reginald, Ottvvin, Arnold, Meginzhe, Tizelin. Facta sunt hæc in Colonia Anno Dominice Incarnationis Millesimo nonagesimo Indictione 13.

Caput Decimumquartum.

TESTIMONIA DE BEATITATE RICHEZÆ.

Colophonē operi addant haud pauca de B. Richezæ sanctitate te- Vita S. Wolphel-
 Cestimonia, atque monumēta à maioribus nostris accepta Cōradus im- mi de B. Ri-
 primis Monachus Bravil in vita B. Wolfhelmi, quā circa ann. 1094. cheza.
 scripsit ita loquitur; Dñā Richezā cuius Genitores Bravil à Fūdamentis extru-
 xerunt cōnobiū, Fidei ac deuotionis eorum emulatrix existens, terrenarū possessio-
 num suarum, Ecclesiis Dei fecit heredes, vt regni celestis ipsa compos effici mereretur.
 & hæc

martyrologium Mola- & hares Deinde martyrologiū Vsuardi, ex additione Ioannis Molari,
 ni de B. Ri- 13. Cal. April. die 20. Martij, de eadē inquit, Colonia ad Gradus obitus Rixa
 cheza. Regina, neptis S. Annonis Episcopi, cuius nō canonizata corpus patet in magnis festis.
 Cratepo- Cū quo conspirat & Petrus Cratepolius, ex ordine S. Francisci Minor.
 lius ~~de B.~~ Rixa, inquit, Regina consanguinea S. Annonis Episcopi: Colon. Colonia
~~de B.~~ ad Gradus Mariae requiescit. De cuius Canonizatione non constat; Illud tamen
 Richezâ. obseruandū est, labi hic nonnihil Cratepolium, dum in catalogo San-
 ctorum tradit, illā Vngariæ fuisse Reginam; atq; peius hallu- inatur in
 Sacrarium annalibus, vbi agit de S. Annonis morte. Item in Hermanno III. S. An-
 Agrippinē- nonis Successore, vult eam vxorem, fuisse Lotharij Augusti, & Her-
 se de B. Ri- manni III. sororem, cum Hermanni II. soror fuerit, ac ante Herman-
 cheza. num III. tempore B. Annonis sit defuncta. Deniq; prioribus familia
 NouusCa- In septima collegiata Ecclesia, ad Gradus B. M. V. ante chorū, in eleuato
 talogus SS. Mausoleo, sepulta iacet Dña Rixa Regina S. Annonis Episcopi Colon. neptis,
 de B. Rich. matrona Deo & hominib dilecta, cuius, nō canonizata corpus, patet in magnis festis.
 Philippus Ferrarius Alexandrinus, ordinis seruorum B. M. V. in nouo
 Monumen Catalogo Sanctorum, qui in Romano martyrologio non habentur
 ta in testi- hæc tradit: 13. Cal. April. Colon. Agripp. B. Rixa Regina.
 moniū san- Prioribus testimonijs, nonnulla placet à maiorib nostris excitata
 ctitatis B. subijcere monumēta, ex quibus colligamus, quā ipsi maiores nostri, de
 Richezâ. B. Richezâ sanctitate posteritati reliquerint existimationē. Principem
 inter ea omnia locū obtinet Mausoleū, in quo sacre ipsius exuuiæ sunt
 reconditæ à B. Annone Archiepisc. in media ad B. M. V. Gradus Co-
 loniæ Ecclesiâ, ædificatū: Quadratum illud è saxo Drachensfeltzico elab-
 oratū, 4. pedum altitudine è terrâ assurgit, ac 7. pedes longū, latumq;
 duos, ferreis circumdatur clatris: Ad quatuor angulos totidem ænea
 candelabra eminent, Laterum porro intercolumnia duodecim co-
 ronant Apostoli pictoris manu expressi. In frontispicio orientali
 B. Richeza nostra Regina Polonorū & frater illius
 Hermannus pius Archiepiscopus Coloni-
 ensis, radijs circumfusi Diuinis, conspiciuntur; ac demum in
 facie vltima, & auersa, occidentē versus, angelica ad Deiparā saluatio
 exprimitur. Ipse sarcophagus duobus clauditur opericulis, altero fer-
 reo, altero quercino, vtriusq; tamen perforato ore, ad excipiendā Pio-
 rum

rū hominum stipē. In solemnib. olim ferijs ligneū amouebatur oper-
culū, estq; id, quod Auctores supra citati dixere, *corpus patere in magnis*
festis. Et licet hodie non ostendatur, ego tamen anno supra 1633.
cū ad historiæ veteris notitiā, curiosius, sacra Colon. monumenta per-
lustrarē, obtinui; vt sepulchrum B Richez Reg. Pol. 12. Apr die, in Ec-
clesia B. M. V. ad Gradus, præsentib. R. mo D. Ottone Gereone, Archi-
pisc. Cyrenensi, Ecclesiæ Decano, & Io: Nevvman, ac Ioann. Richart.
Canonicis, aperiretur, quo mihi liceret ossa sacra accuratius scrutari.
Deprehendi ergo, ea sine ordine dispersa, ac gossipio inuoluta, tege-
bantur ipsa stragulo serico, sicut & bysso vestiebatur tūba lignea, mar-
moreo inclusa Mausolæo: Caput reticulo aureo astrictum, incumben-
bat puluinarī, sub quo latebat plumbea lamina, cui in sculptum erat,
quod supra retuli Epitaphium: Caput deniq; pretioso ornabatur dia-
demate sex fibulis astricto, in quibus multa sane arte, quæ hic exhi-
beo insignia repræsentantur.

Plumbeū
epitaph. B
Richez.

Corona B.
Richez.

Alte-

Monumen-
tum in ho-
notem B.
Richezæ
prope eius
sepulchrū.

Alterum B. Richezæ monumentū, in eadem ad Gradus Basilicā, haud procul ab ipsius tumulo, columnæ appictū, priora repræsentat antiquo opere insignia, inter quæ duæ exiguæ circumplexæ toreumate imagines, quarum vna Episcopi, altera B. Richezæ, vtriusque caput radij circumfulgent, cyclades, quas pluuias dicimus, quadris iunguntur pectoralibus. Et quidem pectorale Sanctæ nostræ, sicut & liber, quem manu exhibet, præter mediam aquilam, Palatinorum Comitum exhibet Leonem, cum hac inscriptione RICHEZA REGINA. Episcopi autem imago, qui repræsentet Hermannum Pium Archiepiscopum Colonienf. B. Richezæ fratrem Germanum, nullus ambigo, cum in illius pectoralis medio, insigne Diœceseos Colonienf. nigra nimirum Crux, vna cum Leonculo contineatur, sicut & infra pedes Leo expressus.

Tertium

Tertium in eadem Basilica monumentum reperi Sanctæ nostræ statutum esse in fenestris Chori, ubi inter duos Collegij illius tutelares, nimirum inter SS. Annonem & Agilolphum Coloniensium Archiepiscopos, media collocatur Richeza, cum hac inscriptione:

S A N C T A R I C H E Z A.

Similia inuenire licet in aliis quoque templis, atque imprimis Bravvilerensi & Clottensi ad Mosellam, aliisque in locis, ad quæ olim B. Richeza sua bona agcessit.

Quod autem in Clottensibus picturis tres enses sub pedibus B. Richezæ exprimentur, sit ad significandum gladij vsum in tribus territoriis ab ipsa concessum.

F I N I S.

Ne, beneuole Lector, sequentes pagellæ vacent, subijcio quædam ex Archiuus Epitaphia.

E P I T A P H I V M

B Ezzonis Palatini Comitis ex archiuo Bruuilerensi.

Nomen Erenfridi tribuat super æthera scribi,

Nomine pro cuius, structa stat ista domus.

Ad quod eum factum coniunx carissima tractum

Flexit, & hac obiit, liquit & hic subit,

Cuius secundi dederint cum pignora lumbi,

Subtraxit natis, quod daret hic Monachis.

Quem sub bis senis Gemini misere Kalendis,

Qua fouet ille domo, qui Deus est & homo.

21. Maij.

Notatio.

CUm B. Erenfridus obierit die 20. Iunij in Salefeld, dies 21. Maij, quem Epitaphium insinuat, erit translationis in Bravviler. Vel Vice Versa.

E P I T A P H I V M

B. Mathildis Comitissæ Palatinæ ex archiuo Bruuilerensi.

Otto Auus, Otto Pater, fuerant huic Ottoq. frater,

Sub queis Roma potens subdidit omne nocens,

Hæc huius læti structrix Dux femina facti

Machtlich nobilius suscipit inde genus

Arcitonens ipsam quarto sub lumine fixam

Transtulit ad vitam lucis in arce sitam,

Cui quod debemus, quia non implere valentus,

Tu ser solamen, Christe Redemptor, Amen.

E L O.